

**ROSA
LUXEMBURG
STIFTUNG**

Co přinesla konference o digitální podpoře participace

JAK SE TVOŘÍ VIZE: SVOBODA SE BUDUJE ZDOLA

Konference proběhla virtuálně a byla streamována přes Zoom a Facebook 12. 11. 2020

Rosa Luxemburg Stiftung e. V., zastoupení v České republice ve spolupráci s Alternativou zdola, z.s.
Praha 2020

Co přinesla konference o digitální participaci
Jak se tvoří vize: Svoboda se buduje zdola
Sborník příspěvků

Redakce: Zbyněk Fiala

Grafická úprava a sazba: Eva Nečasová

Tisk: Tiskárna Irbis

Vydavatel Rosa-Luxemburg-Schiftung e.V., zastoupení v České republice a Alternativa zdola z.s.

Praha 2020

www.rozalux.cz

www.alternativazdola.cz

Postoje autorů prezentované v textu nemusí nutně představovat stanovisko nadace.

ISBN 978-80-907997-4-5

Sborník příspěvků

JAK SE TVOŘÍ VIZE: SVOBODA SE BUDUJE ZDOLA

**ROSA
LUXEMBURG
STIFTUNG**

OBSAH

SVOBODA SE MUSÍ BUDOVAT I BRÁNIT ZDOLA ILONA ŠVIHLÍKOVÁ	5
ČESKÉ NÁSTROJE DIGITÁLNÍ PARTICIPACE A ZAHRANIČNÍ INSPIRACE JAN SOUKUP	9
POTENCIÁL LOKÁLNÍ MĚNY PRO UDRŽITELNÝ ROZVOJ ÚZEMÍ MICHAL BANOT	13
DIGITÁLNÍ JAVOR – TESTOVÁNÍ LOKÁLNÍ MĚNY TĚŠÍNSKÉHO SLEZSKA ROBERT CHLEBIK	21
PARTICIPATIVNÍ TECHNOLOGIE VE SPOLEČNOSTI – MOŽNOSTI, ZÁJEM VEŘEJNOSTI, PROBLÉMY A ŘEŠENÍ HANA KOPÁČKOVÁ	25
SVOBODA ZDOLA A EFEKTIVNĚ FUNGUJÍCÍ POLITICKÝ SYSTÉM BOHUMÍR ŠTĚDRŮ	41
PARTICIPACE A HOSPODÁŘSKÁ OBNOVA – INTERNETOVÁ KNIHOVNA NÁVODŮ PODLE GWENDOLYN HALLSMITHOVÉ ZBYNĚK FIALA	49

DOC. ING. ILONA ŠVIHLÍKOVÁ, PH. D.

PROREKTORKA VYSOKÉ ŠKOLY OBCHODNÍ V PRAZE,
ČLENKA ALTERNATIVY ZDOLA

Pracuje jako prorektorka na Vysoké škole obchodní. Vystudovala VŠE, obor mezinárodní obchod. Odborně se věnuje tématům souvisejícím s globalizací, daňovým otázkám a samozřejmě také lokální ekonomice. V roce 2010 založila Alternativu Zdola, v níž je nadále činná.

SVOBODA SE MUSÍ BUDOVAT I BRÁNIT ZDOLA

ILONA ŠVIHLÍKOVÁ

Konference s názvem *Jak se tvoří vize: Svoboda se buduje zdola* se bude věnovat tématu, které se může zdát sporné, vnitřně nelogické, popírající sebe sama. Tak to aspoň vyznívá nad prohlášením na Pražské bezpečnostní konferenci, kde jsem taky měla čest vystupovat, že digitalizace způsobuje nejefektivnější způsob akumulace moci. Ještě jednou — akumulaci moci, nikoliv svobodu zdola. Prohlásil to bývalý ředitel Ústavu mezinárodních vztahů a bývalý velvyslanec ve Francii Petr Drulák a autor závažných prací o perspektivách po kapitalismu, tedy osoba znalá a současně našim snahám velice blízká.

Děláme tedy něco špatného, když se pokoušíme ukázat potenciál digitalizace participace? Jsme sami proti sobě, když si myslíme, že spoluúčast občanů na rozhodování o nejzávažnějších věcech života v obci či městě, může být digitalizací podpořena, nikoliv svázána? Má se spoluúčast na rozhodování, počínaje užitím drobné částky rozpočtu a mířící třeba i k té dlouhodobé vizi, cestě ke vzdálené lepší budoucnosti, raději digitalizaci vyhnout, aby se neocitla pod dohledem velkého bratra? Odpověď zní ano i ne, proto jsme sezvali mimořádně kvalifikované referenty, aby se tématem zabývali.

Samozřejmě, že tady je riziko pohlcení společnosti pavouky několika největších globálních korporací

(z opatrnosti napojených na oficiální i neoficiální tajné služby) do monopolizované sítě internetových a dalších digitálních služeb. Může zmanipulovat volby, jak ukázal skandál společnosti Cambridge Analytica, která měla k dispozici osobní data uživatelů Facebooku. V cele vazebně stíhaných je fakticky zabíjen Julian Assange, který nás seznámil s digitálními nástroji užívanými americkou tajnou službou NSA, která umí odposlouchávat nejen německou kancléřku Angelu Merkelovou, ale i kdejakou domácnost s chytrou televizí.

To všechno je pravda, ale není to celá pravda. S digitalizací je to jako s ohněm, dobrý sluha a zlý pán. Úkolem naší konference je prozkoumávat cesty, jak dosáhnout toho, aby centrální moc toužící po samovládě našla protiváhu v lidech, kteří jsou schopni domluvy o obraně svých práv a dokážou používat nástroje digitálního spojení k posílení lokální akceschopnosti a solidarity.

Samozřejmě, tu svobodu musíme umět i bránit. To bude jistě námětem dalších podobných debat, kde se bude mluvit o ochraně identity účastníků provozu v digitálním prostoru, o bezpečnosti jejich databází a dalších věcech, které nejsou nepodobné tomu, když si doma opatříte dveře s bezpečnostním zámekem.

Naše současná debata byla postavena na zamlčeném předpokladu, že riziko ovládnutí našich kontaktů skrytou nepřátelskou digitální mocí bude nějak ošetřeno. Soustředili jsme se také na české poměry, kde s mnohým začínáme, přestože v zahraničí už nástroje digitální participace značně pokročily. Jan Soukup popíše projekt Lepší obec, Michal Banot a Robert Chlebík budou informovat o projektu digitální doplňkové měny ve slezském regionu, docentka Hana Kopáčková o zájmu veřejnosti využívat různé digitální hlásiče poruch ve veřejných službách a docent Bohumír Štědroň o dlouhých cyklech participace, kterým je třeba pomoci do lepší fáze i použitím digitálních nástrojů. Nakonec Zbyněk Fiala představí sadu zahraničních systémů digitální participace, které už jsou opravdu

propracované a stojí za to se s nimi hlouběji seznámit. A k tomu přidá zajímavý projekt globální komunitní iniciativy, jak nabídnout mezinárodní zkušenosti z komunitní participace v podobě volně přístupné knihovny na internetu.

Máme toho tedy hodně co říci, a byla by škoda ztrácet čas dlouhými úvody. Ale na konec ještě pár slov o sobě. Kdo četl mé knihy, ví, že se participací a lokalizací zabývám dlouhodobě. Tuhle konferenci proto vnímám jako příležitost, aby lidé, kteří se tím hlouběji zabývají také, jeden o druhém dozvěděli. A aby bylo o něco zřejmější, že se jedná o opravdu zajímavý vědecký a studijní program, který má zároveň velice blízko k praktickému využití.

JAN SOUKUP

SPOLUZAKLADATEL POLITINN A.S. A PROJEKTU LEPŠÍ OBEC

Jan Soukup je podnikatel zaměřený na propojování IT a humanitních oborů. Vystudoval aplikovanou informatiku na střední průmyslové škole v Praze. Potom se věnoval studiu managementu v oblasti informatiky a od roku 2015 studuje obor teologie na Teologické fakultě Jihočeské Univerzity v Českých Budějovicích. Má zkušenosti s vedením i mentoringem řady startupů orientovaných na zlepšování komunikace, rozvoj společnosti a kritického myšlení. V současné době působí jako CEO jím nově založené svobodné, internetové a mediální agentury „Invisible Community“ a působí ve společnosti Politinn a.s. (v letech 2017–2019 byl předsedou jejího představenstva), kde se podílí na projektu Lepší obec. Angažuje se také jako mentor a konzultant v oblasti rozvoje vizí, realizace podnikatelských záměrů a startupů. Spolupracuje s platformou Česko.digital. V soukromí se věnuje rodině, bojovému umění Taiji a experimentuje s ekologickými stavebními materiály a postupy k trvalé udržitelnosti.

ČESKÉ NÁSTROJE DIGITÁLNÍ PARTICIPACE A ZAHRANIČNÍ INSPIRACE

JAN SOUKUP

Participace byla důležitým tématem již za první republiky, ale současná doba přináší mnohem lepší možnosti pro její praktické využití. Dovolte shrnout několik základních bodů, které jsou dle mého názoru důležitým ukazatelem potenciálu digitálních technologií pro rozvoj občanské participace.

- Podle ČSU v roce 2019 internet používalo již 81 % Čechů starších 16 let, 70 % z nich pak i chytrý telefon.
- S přicházejícími mladými generacemi je používání IT technologií čím dál větším standardem. Přitom lidé, kteří se narodili v roce 2000, již mohou volit.
- Lidé mají velký zájem účastnit se dění ve svém okolí. Pořádají například akce, v jejichž průběhu sbírají odpadky nebo dělají jiné prospěšné akce. Slova jako spojování, propojování otevřenost a komunikace jsou pro ně důležitá.
- Také aktuální zdravotní krize vyžaduje využití čím dál víc digitálních technologií.

Aby však byly současné možnosti dobře využity, je třeba podporovat rozvoj kritického myšlení a emoční inteligence. Než bude člověk hlasovat, měl si o vybraném tématu něco zjistit, aby si mohl udělat zdravý úsudek a měl v mediálních bouřích šanci rozlišit skutečná fakta od *fake news*.

Tolik na úvod, a nyní bych rád ukázal, kde vidím příležitosti pro participaci v současné digitální době, a potom se zamyslel nad tím, zda může použití technologií přinést nějaký významný zvrat.

KDE VIDÍM PŘÍLEŽITOSTI?

Především v zavádění různých digitálních nástrojů, které občanskou participaci podporují. Je jich poměrně mnoho — Decision2, Mobilní rozhlas, Hlášení rozhlasu¹, Aplikace V obraze², Politinn, Lepší obec³ a další. Některé obce používají vlastní aplikace a řešení. Pro participaci lze využít i Facebook či obdobné sociální sítě.

1 <https://www.participace21.cz/o-platfome/>, <https://www.mobilnirozhlas.cz/>, <https://hlasenirozhlasu.cz/>

2 Aplikace „V OBRAZE“ vám přináší přehled aktualit z webu vybraných obcí, upozorní vás na nově vložené zprávy, dozvíte se včas o pořádaných akcích, můžete si prohlédnout fotografie nebo dokumenty vyvěšené na úřední desce vybrané obce.

3 <https://www.lepsiobec.cz/>, v zahraničí tato aplikace funguje pod názvem Municipio

Za všechny příklady bych podrobněji zmínil dva, které mi přijdou nejzajímavější a jsou v Českém prostředí nejznámější:

Decision21

Nástroj pro participaci Institutu H 21, který založil Karel Janeček. Je to účelová aplikace pro podporu rozhodovacího systému. Na tomto nástroji je zajímavé, že umožňuje hlasování s využitím více hlasů, které lépe vyjádří preference lidí. Umožňuje udělit více plusových hlasů a minusový hlas. Systém mohou používat města, obce, školy, neziskovky nebo firmy a další instituce. Funguje mezinárodně, využívají jej například v New Yorku.

Mobilní rozhlas

Komunikační aplikace pro obce od firmy Neogenia nabízí možnost anket nebo organizaci participativních rozpočtů. Lidé se tak mohou podílet na budoucí podobě své obce.

Aplikaci ale vnímám jako čistý business, jde jim o to, aby život lidí byl snazší. Jenže skutečná participace na demokratickém procesu řízení společnosti není něco, co občanům život a priori usnadňuje. V participativní demokracii jde občan s kůží na trh (např. Mikuláš Minář). Život je sice obtížnější, ale má jinou kvalitu... Člověk skutečně přebírá odpovědnost za své činy a rozhodnutí. Mobilní rozhlas chce vyřešit jediný problém – komunikaci představitelů obcí s občany a informovanost občanů. Není to úplně nástroj pro podporu participace, tedy alespoň ne komplexní.

Nakonec je vhodné zmínit, že se značně rozšířily digitální nástroje pro ohlašování problémů, které také usnadňují kontakt občana s obcí a provozovateli veřejných služeb.

Politinn

Nyní mi dovolu, abych pohovořil o nástroji, na jehož vývoji jsem se podílel (Politinn) a podílím (Lepší obec):

Před několika lety jsem spolu s několika kolegy založil projekt Politinn. Měl sloužit především ke

komunikaci mezi politiky a občany. Měl také občany vychovávat, protože převzít profil na Politinn znamenalo přijmout odpovědnost za působení v digitálním prostředí (v kyberprostoru). Byla to svého druhu sociální síť, kde však každý uživatel vystupoval pod skutečnou identitou. Sociální síť zde měla význam **spíše rozšíření reálného prostředí než virtuálního světa, kde je vše dovoleno.**

Ukázalo se však, že politici tento nástroj příliš nechťejí, protože může docházet k těžko říditelné diskusi a odkrývání nežádoucích témat. Naším cílem nebylo politiky pranýřovat, ale inspirovat je a naučit je novým principům. Narazili jsme však na neochotu učit se novým způsobům.

Stále věřím, že projekt Politinn měl veliký potenciál pro rozvoj participativní demokracie a účasti občanů na veřejném dění vůbec, nicméně se ukázalo, že výsledky by se dostavily až za poměrně dlouhou dobu, a to je v dnešní době těžko akceptovatelné. Většina (českých) investorů chce prokázané výsledky v krátkých časových horizontech.

Lepší obec

V reakci na tuto zkušenost vznikl projekt Lepší obec, který má, jak se zatím zdá, větší potenciál. Zatímco původní projekt Politinn byl zaměřen hlavně na vysokou politiku, projekt Lepší obec toto zaměření otáčí. Zjistili jsme, že je potřeba jít zdola, přes obce. **Rozvoj demokracie musí začít na nejnižší úrovni, u konkrétních občanů, v jejich obcích.**

Problémem však zůstává, že participativní demokracie předpokládá ochotu občanů přijmout zodpovědnost za své rozhodování a činy. To je v praxi velmi obtížné. Občané nejsou vždy ochotni zodpovědnost přijmout, podobně jako politici. Pohodlnější je být součástí anonymního davu než otevřeně stát za svými názory.

Přišlo nám tedy zajímavější a perspektivnější, pokusit se zdůraznit **fenomén susedskosti. Sousedé se nemusí nutně přátelit, ale jsou schopni žít vedle sebe ve vzájemné úctě a respektu.**

Nicméně i tomu je nutné se učit, proto edukační potenciál našeho nástroje v jisté míře zůstává.

Projekt Lepší obec je zatím ve fázi vývoje komplexního komunikačního nástroje, který si klade za cíl zjednodušit agendu obcím a zapojit občany. Další informace najdete na webových stránkách Lepší obce.

ZÁVĚR

Na závěr bych se rád pokusil o stručnou odpověď na otázku, zda může použití technologií přinést nějaký významný zvrat. Je důležité si uvědomit, že zatímco do (zhruba) 60. let 20. století byl chod světa ovlivňován průmyslovými korporacemi a po zbytek 20. století korporacemi informačními, **v současnosti určují podobu světa korporace algoritmické** (Facebook, Google, Amazon).

Zmíněné tři korporace kontrolují 70% světového toku dat. Je-li pravda, že kdo otáčí lidskýma očima, vládne světu, jsou to právě zmíněné korporace, které svým způsobem vytvářejí jakousi novou formu globálního vládnutí. Nazvat bychom ji mohli *algokracií*, vládou algoritmů.

Tradiční podoba demokratických voleb (např. prezidentská volba v ČR, či nejnověji v USA, nebo plebiscit o Brexitu ve Velké Británii) mnohdy rozdělují společnost takovým způsobem, až vzniká podle některých politologů (např. Nora Siklodi) něco jako „**ne-občanská válka**“ (*an uncivil war*). Aktivismus spojený s Brexitem je podle této autorky ukázkovým případem.

To nás vrací k otázce o roli občana v politice. Je třeba se znovu ptát: Kdo je občan? A jakým způsobem se účastní politiky? S odpověďmi nám mohou pomoci nástroje, o kterých jsme dnes mluvili.

Občanský aktivismus je důležitý, důležitější je však aktivní občan schopný dialogu s názorovými odpůrci za účelem dosažení kompromisu v rozhodování o záležitostech týkajících se všech občanů.

Technologie digitální participace mají také potenciál vzdělávat uživatele v oblasti občanských kompetencí, tedy kritického myšlení a emoční inteligence. To je kriticky důležité. Lidé většinou znají svou roli občana, svá práva a povinnosti, ale nerozvíjejí své občanské kompetence.

Právě zde vidím velkou příležitost pro nové technologie, umožňující účast nejširší veřejnosti na demokratické správě věcí veřejných. Pokud se vývojáři zaměří na tyto principy, mohou skutečně přinést významnou změnu k lepšímu.

ING. MICHAL BANOT, MBA

SOBIC

Odborný konzultant pro oblast vědy a výzkumu a podnikání v BeePartner a.s., člen správní rady výzkumné organizace SOBIC, certifikovaný kouč agentury CzechInvest. Vystudoval ekonomickou fakultu Vysoké školy báňské v Ostravě, MBA získal na Liverpool John Moores University.

POTENCIÁL LOKÁLNÍ MĚNY PRO UDRŽITELNÝ ROZVOJ ÚZEMÍ

MICHAL BANOT

Vliv zavedení doplňkové lokální měny na rozvoj lokální udržitelné ekonomiky studuje výzkumný projekt, který aktuálně probíhá v Moravskoslezském kraji. Tento příspěvek je věnován samotnému výzkumu, ale v následujícím příspěvku Richard Chlebík popíše i technické stránky konceptu zvažované digitální lokální měny Javor. Lokální měna má velký potenciál posilovat sounáležitost obyvatel území s určitou identitou, nějakým spojovacím článkem. Avšak oním pojítkem může být i samotná lokální měna. Náš výzkumný projekt má ověřit, zda v ČR lze reálně zavést takový nástroj na podporu regionálního rozvoje, zpomalení globalizace, lokální ekonomiky a udržitelného rozvoje.

PARTNEŘI PROJEKTU A JEJICH ROLE

Vysoká škola obchodní v Praze

- garant výzkumu (hlavní žadatel)
- vývoj a návrh modelu digitální měny
- publikace 2 odborných článků

wBTCb

- vývoj modelu pro experimentální ověření vč. podporného SW
- dodavatel technického řešení

SOBIC

- zpracovatel studie proveditelnosti
- realizátor experimentálního ověření

CÍL PROJEKTU

Zmapování existujících systémů lokálních měn, analýza aplikovatelnosti v podmínkách ČR, návrh nového modelu digitální lokální měny a jeho experimentální ověření. Součástí projektu je výzkum všech aspektů, tedy i daňových, kulturních, sociálních a právních.

INOVATIVNÍ PRVKY VÝZKUMU

- zaměření výzkumu na identifikaci nových přínosů a funkcí lokální měny,
- analýza změny chování obyvatel v souvislosti se zaváděním konceptů udržitelného rozvoje (lokální ekonomika, Smart city, Zdravé město atd.)
- možnost vytvoření fondu rozvojového kapitálu a crowdfundingu jako nového nástroje podpory udržitelné lokální ekonomiky,
- ověření sektorové specializace a zaměření lokální měny na podporu místního cestovního ruchu a destinačního managementu,
- zapojení subjektů jak veřejného, tak privátního sektoru.

APLIKAČNÍ GARANTI

Projekt má dva externí aplikační garanty. Prvním je Regionální rada Třinec, která bude intenzivně zapojena ve všech fázích a bude vysílat do dílčích řešitelských týmů odborníky na regionální rozvoj a zástupce obcí. Jedná se o představitele regionu, ve kterém bude probíhat experimentální ověření dílčích výstupů projektu, jejich validace a vyhodnocování.

Druhým externím aplikačním garantem je Moravskoslezský kraj. Představuje zadavatele, který bude moci navržený model využít k podpoře regionálního rozvoje v dalších mikroregionech kraje jako je Osoblažsko, Bruntálsko nebo Karvinsko, tedy v regionech, kde stávající nástroje regionálního rozvoje selhávají a sociálně-ekonomický úpadek se nedaří zvrátit. Také tento externí aplikační garant byl zapojen již od zadání projektu.

Projekt částečně vychází ze strategie Podpora obnovy a rozvoje venkova, jež byla v tomto roce zpracována, a měl by napomoci k naplňování jejích cílů a opatření. Oba aplikační partneři poskytli již ve fázi modelování projektu své strategické dokumenty a vyjádřili očekávání a směry využití získaných výstupů projektu.

PŘEDMĚT PROJEKTU

Předmětem projektu je výzkum faktorů ovlivňujících možnost zavedení tzv. lokální měny jako nástroje rozvoje lokální ekonomiky a zavádění udržitelné ekonomiky. V ČR i ve světě existuje řada fungujících lokálních systémů využívajících prvků barterového obchodu nebo vlastní lokální měny. Cílem projektu je zmapovat tyto systémy, analyzovat aplikovatelnost v podmínkách ČR včetně daňových, kulturních, sociálních a právních aspektů, navrhnout nový model digitální lokální měny a provést jeho experimentální ověření.

PŘÍNOSY A DOPADY

Realizace konceptů a strategií udržitelného rozvoje probíhá mnohdy ve výrazně omezenější míře, než jsou navrženy. Jedním z hlavních důvodů je nedostatečná komunikace s konečnými uživateli, jimiž jsou obyvatelé daného území. Těm pak chybí motivace měnit chování a zaběhnuté návyky a ignorují nebo sabotují zaváděné strategie. Cílem našeho projektu je ověření potenciálu lokální měny i pro změnu chování obyvatel území, pro které jsou zmíněné koncepce udržitelného rozvoje navrženy. Výsledná studie proveditelnosti, hodnotící všechny aspekty zavedení lokální měny v pilotním regionu, by pak měla být využitelná a přenositelná také do dalších oblastí kraje. Důležité budou zejména zkušenosti z experimentálního zavedení digitální lokální měny ve vybraném regionu. Výsledky experimentu v pilotním regionu řešitelský tým poskytne zástupcům municipalit a kraje jako podklady pro rozhodování, jak s tímto nástrojem naložit.

NOVOST A AKTUÁLNOST PROJEKTU

Výzkum je zaměřen na identifikaci přínosů a funkcí lokální měny. Zajímá nás z hlediska vlivu na chování obyvatel v souvislosti se zaváděním konceptů udržitelného rozvoje (lokální ekonomika, Smart city, Zdravé město atd.) a budeme zkoumat možnost vytvoření fondu rozvojového kapitálu

a crowdfundingu jako nového nástroje podpory udržitelné lokální ekonomiky. Ověřovány budou také sektorové specializace a zaměření lokální měny na podporu místního cestovního ruchu a destinačního managementu. Opomenut nezůstane prvek sdílené ekonomiky, který se postupně stává běžným nástrojem uspokojování našich potřeb bez nutnosti vlastnit předmět, kterým je finální služba poskytnuta.

Dalším inovativním prvkem je zapojení subjektů jak veřejného, tak privátního sektoru, a to nejenom drobných živnostníků, ale také hlavních zaměstnavatelů v území. V případě veřejného sektoru se může jednat o provozovatele hromadné dopravy, municipality. Privátní sektor je reprezentován významným zaměstnavatelem nebo místní hospodářskou komorou.

Projekt bude respektovat standardní postup od aplikovaného výzkumu k experimentálnímu vývoji, ale zároveň budou využity i nové, alternativní výzkumné metody a přístupy. Bude zahájena řada dílčích výzkumů daňových, finančních, právních, psychologických, sociologických, demografických a regionalistických. Souběžně poběží výzkum stávajících systémů lokálních měn a digitálních měn, a to jak těch na principu blockchain, tak těch bez něj. Zjištění budou průběžně konfrontována se společností wBTCb.cz, která má reálnou zkušenost s digitálními měnami a bitcoinem. V případě potřeby dílčí zpětné vazby a upřesnění výzkumu budou osloveni externí aplikační garanti.

ASPEKTY INOVAČNÍHO EKOSYSTÉMU

Řešení projektu vyžaduje multidisciplinární přístup a kombinaci výzkumů a poznatků z ekonomie, sociologie, regionalistiky a práva. Projektový tým pokrývá všechny tyto profese a jeho členové jsou erudovanými odborníky ve své oblasti. Manažer projektu má zkušenosti s řešením interdisciplinárních projektů

a výzkumných úkolů v oblasti aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje s vazbou na uplatnitelnost výstupů v praxi. Řešitelský tým bude zapojován postupně, podle aktuální potřeby.

Zástupci veřejného sektoru poskytnou potřebné vstupy a jasné očekávání ohledně výstupů. Paralelně bude probíhat výzkum stávajících systémů lokální měny a faktorů z oblasti daní, financí, práva, ale také sociologie a marketingu, které mají přímý vliv na návrh našeho modelu. Výsledky dílčích výzkumných úkolů zapojených expertů a partnerů napříč všemi relevantními obory budeme kombinovat s experimentálním ověřováním. Po celou dobu projektu se budou výše zmíněné společenské vědy prolínat a budou také propojeny na technické vědy, především informatiku. Ta je zastoupena soukromým partnerem (firmou wBTCb.cz), jehož experti mají zkušenosti s aplikací digitální měny. Na téma lokálních měn byla vypracována řada prací, avšak reálných aplikací je výrazně méně.

ČEHO CHCEME DOSÁHNOUT

Především se jedná o podporu lokálních výrobců s omezenou působností. Řešitelský tým zároveň sleduje trendy v oblasti udržitelného rozvoje a chce ověřit potenciál nových funkcí lokální měny pro udržitelný rozvoj území. Jedná se zejména o následujících funkce:

- Podpora udržitelného rozvoje
- Osvěta principů, konceptu a projektů chytrého města a regionu
- Iniciativy sociální odpovědnosti firem
- Ovlivnění nákupního chování obyvatel regionu
- Zdroj lokálního fondu rozvojového kapitálu
- Platforma pro crowdfundingové financování místních podnikatelů
- Podpora místního cestovního ruchu
- Zapojení sdílené ekonomiky do rozvoje lokální ekonomiky

Výstupy projektu by měly být přenositelné do dalších regionů.

VÝSTUPY PROJEKTU

Odborné články

Výsledky výzkumu nabídneme mezinárodním vědeckým časopisům indexovaným ve světově uznávaných databázích Web of Science a/nebo Scopus. Indexace výsledků ve světových databázích rozšíří okruh potenciálních uživatelů. Jde o to, aby poznatky z výzkumu našly cestu k co největšímu počtu zájemců o zavádění konceptů udržitelného rozvoje (lokální ekonomika, Smart city, Zdravé město atd.) nejen v ČR, ale i v zahraničí. Články budou publikovány v poslední fázi realizace projektu.

Studie proveditelnosti

Studie proveditelnosti zavedení digitální lokální měny pro udržitelný rozvoj regionů bude veřejným dokumentem, ke kterému budou mít přístup jak všichni partneři, tak aplikační garanti. Údaje poskytneme všude tam, kde mohou pomoci společensky prospěšnému cíli. Studie bude prezentována také na závěrečném odborném workshopu, tematických konferencích a dalších odborných fórech.

Odborný workshop

Na odborný workshop budou vedle všech zapojených partnerů a řešitelů pozváni také další zájemci o zavedení digitální lokální měny jako nástroje pro udržitelný rozvoj regionů. Chceme umožnit přístup co nejširšímu spektru posluchačů.

AKTUÁLNÍ STAV ŘEŠENÍ PROJEKTU

V době konání konference Svoboda se buduje zdola se projekt pomalu překlápá do druhé poloviny svého řešení. První řešitelský rok byl úspěšně ukončen. Analytická fáze byla završena hned několika výstupy. Výsledky byly prezentovány na odborném workshopu na půdě hlavního řešitele projektu Vysoké školy obchodní u příležitosti jejího jubilea.

Publikovány byly **tři články**. První s názvem *Local Currency as a Mean of Regional Competitiveness*

Development byl publikován v časopise Journal of Competitiveness, indexovaném v databázích Web of Science™ — Social Science Citation Index SSCI, Journal Citation Reports/Social Sciences Edition, Current Contents®/Social and Behavioral Sciences.

Výsledky výzkumu postojů respondentů k zavedení místní měny vedly k některým zajímavým výsledkům. Většina respondentů zná termín „místní měna“, ale pouze třetina z nich je schopna tento pojem správně interpretovat. 65 % respondentů zná pojem „digitální měna“, ale pouze 11 % z nich má důvěru v tento koncept. Podle získaných odpovědí lze zvýšit důvěryhodnost digitální měny zajištěním důvěryhodných subjektů. Tři ze čtyř respondentů předpovídají, že zavedení digitální měny by významně podpořilo regionální výrobce a poskytovatele služeb. Tyto výsledky slouží jako informační základ pro hodnocení zaměstnaneckých výhod formou lokální měny, nabízených hlavními zaměstnavateli v regionu spolu se spolupracujícími institucemi veřejného neziskového sektoru, a pro akademickou diskusi o vhodnosti místní měny v České republice a její dopady.

Druhý článek s názvem *The Importance of Discount Rate and Trustfulness of A Local Currency for the Development of Local Tourism* byl publikován v časopise Journal of Tourism and Services, indexovaném v databázích Web of Science™ Emerging Sources Citation Index ESCI. V tomto článku uvádíme, že lokální měny byly použity k dosažení místních hospodářských, sociálních a environmentálních cílů, kterých národní měny nedosahují. Lze je tedy také použít jako prostředek regionálního rozvoje zaměřeného na rozvoj místního cestovního ruchu.

V článku prezentujeme zjištění, že nízká důvěryhodnost lokální měny a nedostatečně kryté náklady na její provoz patří k hlavním překážkám pro její široké používání. Náklady však lze pokrýt drobnými poplatky, které provozovatelé místních měn (včetně obecních úřadů a vlád) mohou účtovat

potenciálním uživatelům, zejména za převody měny (diskontní sazba). Lze také stanovit časový limit hodnoty, po kterém je účtována srážka *demurrage* (demuráž, vlastně negativní úrok).

V této souvislosti jsme se zabývali vztahem mezi diskontními sazbami (poplatky), které potenciální uživatelé budou muset hradit, aby používali místní měny (papírové i digitální), a jejich důvěrou v tyto měny. Výsledky potvrzují, že potenciální uživatelé s větší důvěrou v místní měny mají větší tendenci akceptovat vyšší diskontní sazby. Mezi klíčové faktory pro odůvodnění těchto zjištění patří kulturní hodnoty, stav zaměstnání, věk, úroveň příjmů respondentů a potenciální role vlád a místních orgánů při implementaci lokálních měn.

Třetí článek s názvem *How do security and benefits instill trustworthiness of a digital local currency?* byl publikován v prestižním impaktovaném časopise *Oeconomia Copernicana* (IF 2.128, Q2).

Výstupem analytické fáze je návrh modelu pro experimentální ověření, který bude probíhat v druhé polovině řešení projektu. Jeho schéma je uvedeno na obr. níže. Na základě analýz a výzkumu realizovaného v první roku řešení projektu byly vydefinovány tři možné modely digitální lokální měny, z nichž by aplikační garanti měli vybrat jeden model k experimentálnímu ověření. Jedná se to tyto **modely**:

Varianta A

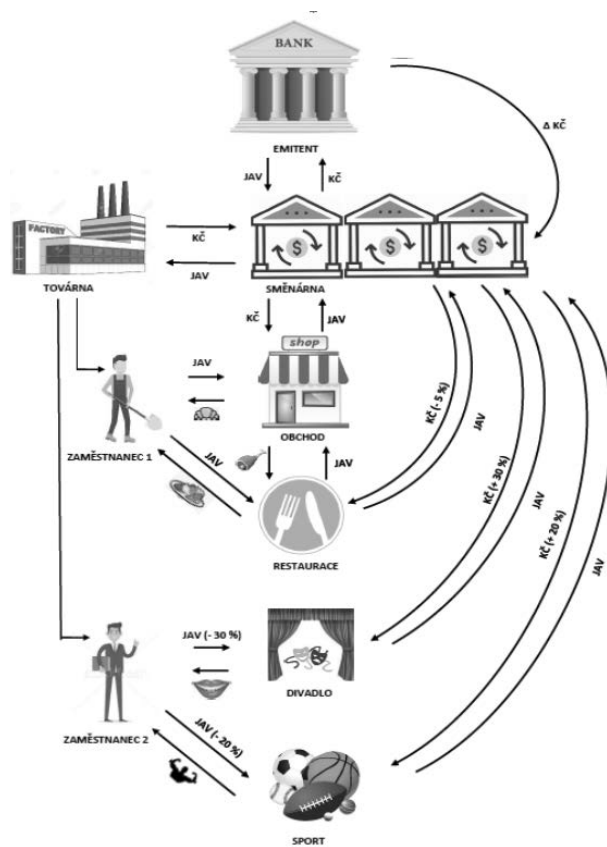
Systém první generace na bázi modelu lokálního výměnného obchodního systému LETS.

Varianta B

Systém druhé generace na bázi modelu časové banky.

Varianta C

Digitální konvertibilní lokální měna čtvrté generace s centrální emisí autoritou. Pro experimentální ověření byla vybrána nejnáročnější varianta C.

CHARAKTERISTIKA MODELU C

Potenciální cíle, které systém umí řešit:

Kombinace cílů dle přání místních autorit a místních ekonomických institucí.

Ekonomické a strukturální problémy regionů.

- Významný rozsah – v případě zapojení větších zaměstnavatelů a významnějších objemů emisí
- Potenciální počet zapojených uživatelů: významný, zaměstnanci veřejného sektoru a velkých zaměstnavatelů

Podpora lokální ekonomiky prostřednictvím regionálně omezené platnosti lokální měny

- Potenciální příjemci ekonomických benefitů: Místní prodejci, výrobci a poskytovatelé služeb v oblastech podpory, definování centrální autoritou

Rozvoj místních komunit

- Významný rozsah – systém lze přizpůsobit konkrétním podmínkám regionů
- Potenciální počet zapojených uživatelů: celý region

Inovace

- Významný rozsah – v případě zapojení větších zaměstnavatelů a významnějších objemů emisí
Příklady:
 - 1) Podpora ekologické dopravy
 - 2) Podpora ekologických paliv
 - 3) Podpora prvků smart city

Sociální a vzdělávací motivy

- Významný rozsah – v případě zapojení větších zaměstnavatelů a významnějších objemů emisí
Příklady:
 - 1) Podpora vybraných oblastí sociálního rozvoje prostřednictvím motivace (zvýhodnění) uživatelů ke spotřebě lokální měny
 - a) Kultura (divadla, knihovny)
 - b) Sportovní aktivity
 - c) Vzdělávací aktivity
 - 2) tvorba sociálních vazeb a poskytnutí místní komunitě zlepšených prostředků platební schopnosti.
 - 3) V případě inkorporování prvků LETS systému:
 - a) posílení a upevnění sociálního začlenění,
 - b) zvýšení solidarity mezi jednotlivci.
 - c) podpora výměny služeb s různorodostí sociálních, komunitních a politických cílů.

Zapojení lokální autority

- Plná kontrola systému, nastavování příslušných cílů

Výhody

- Eliminace klíčových problematických faktorů neúspěchu obdoby systémů:
 - 1) samofinancování systému z prostředků příjemců (obchodníků),
 - 2) dostatečné povědomí o lokální měně v případě zapojení významných zaměstnavatelů
 - 3) dostatečná důvěryhodnost lokální měny garantována emisním centrem kontrolovaným lokální autoritou.
- Široký rozsah zapojení uživatelů
- Potenciálně široká míra akceptace lokální měny místními obchodníky
- Vysoká motivace pro zapojení široké veřejnosti z důvodu rozsahu emise a možnosti adaptace systému potřebám regionu.

Potenciální problémy a rizika

- Právně náročná implementace
- Potenciálně nedostatečné znalosti uživatelů, nutnost školení
- Potenciální nutnost získání licence emitenta elektronických peněz.
- Potřeba významných prvotních investic (ovšem s potenciálem návratnosti)

Modelové řešení

Klíčové prvky:

- Napojení na významné zaměstnavatele a emise formou zaměstnaneckých benefitů
- Samofinancování systému prostřednictvím příjemců lokální měny
- Centralizovaný systém lokální měny s emisní formou konverze z národní měny, volitelně doplněný o vzájemný zápočet mezi uživateli
- Konvertibilní měna s fixním kurzem

Technické řešení

- vlastní softwarové řešení na míru
- použití existujícího softwarového řešení

ING. ROBERT CHLEBIČ, PH.D., MBA

SOBIC

Výzkumný pracovník SOBIC — Smart & Open Base for Innovations in European Cities and Regions, z. ú., kde působí v projektu Výzkum potenciálu zavedení lokální měny pro udržitelný rozvoj území. Je také předsedou neziskové organizace Avatar 3000 z.s. (dříve Evropský institut psychosomatiky a emoční inteligence) se zaměřením na osvětu v oblasti psychosomatiky a emoční inteligence, trvale udržitelné projekty a alternativní vzdělávání dětí a mládeže. Vystudoval Vysokou školu ekonomickou v Praze, z toho doktorské studium na Fakultě podnikohospodářské se specializací Strategické řízení podniku. MBA dosáhl na Rochester Institute of Technology (USA).

DIGITÁLNÍ JAVOR

TESTOVÁNÍ LOKÁLNÍ MĚNY TĚŠÍNSKÉHO SLEZSKA

ROBERT CHLEBIK

V srpnu roku 2020 vstoupil Javor, jak se chystáme nazývat experimentální lokální měnu z Těšínského Slezska, do praktické fáze testování softwarového řešení. Jako nejvhodnější byla vybrána mezinárodní platební aplikace s názvem „Cyclos“. Bližší informace je možné najít na jejich webových stránkách.¹

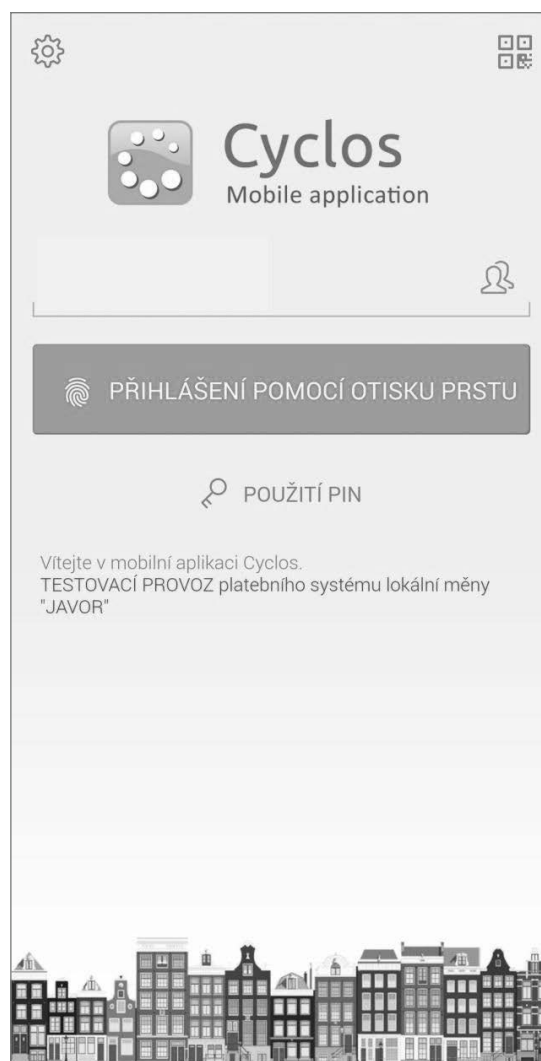
Aplikace byla vyvinuta holandskou neziskovou organizací Social Trade Organization², která aplikaci kontinuálně upgraduje a nabízí dalším zájemcům. Po podpisu smlouvy s touto organizací bylo možné aplikaci přeložit do češtiny a dále upravit dle specifických potřeb našeho testování.

Do první fáze testování byla přizvána skupina 20 dobrovolných soukromých uživatelů a 3 prodejní místa v Třinci:

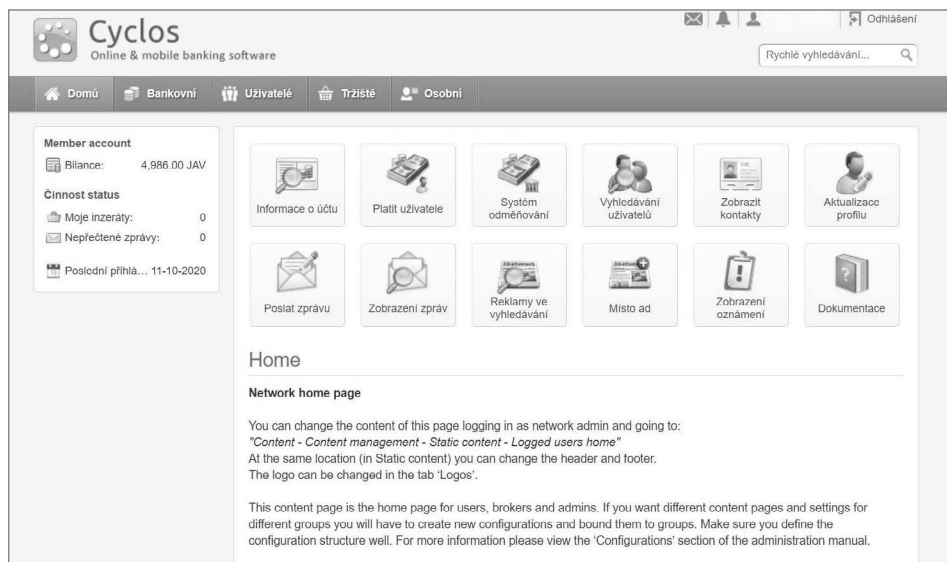
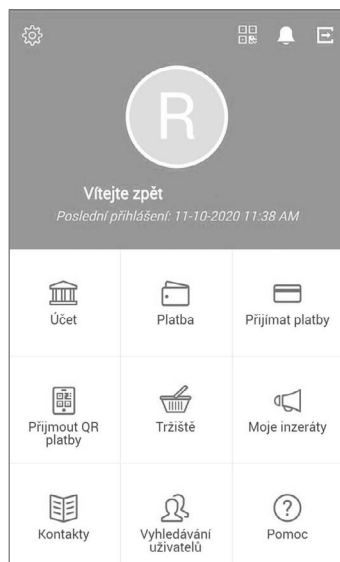
- Čajovna „V pohodě“
- Restaurace „Eco Burger“
- Prodejna potravin „Třinec BEZ obalu“

¹ www.cyclos.org

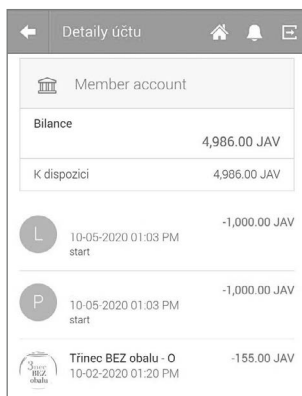
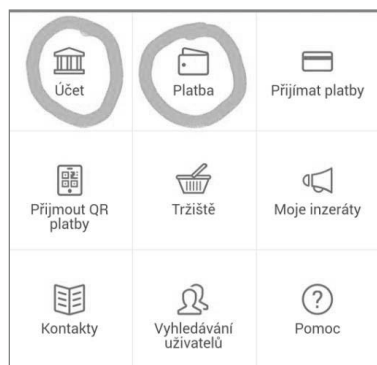
² www.socialtrade.org

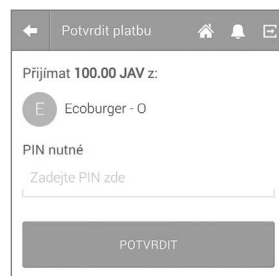
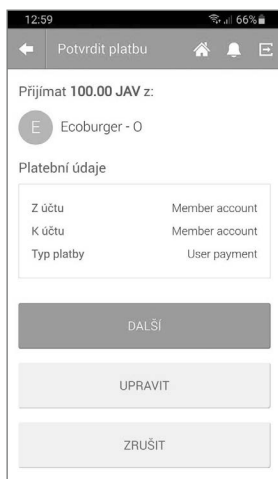
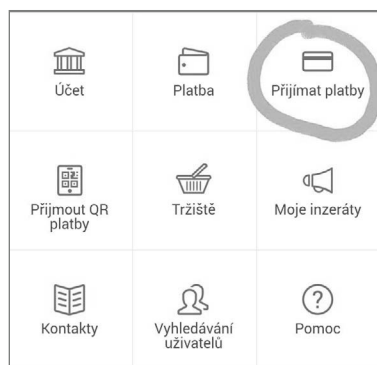
Všichni uživatelé se zúčastnili krátkého školení a nahráli si Cyclos do mobilních telefonů. Aplikace běží jak v systému Android, tak iOS. Přihlášení do aplikace chrání PIN nebo otisk prstu. Uživatelský účet je možné spravovat i přes webové rozhraní.

Platební aplikace je velmi podobná běžnému internetovému bankovníctví. Umožňuje převod z účtu na účet a nabízí přehled jednotlivých transakcí.

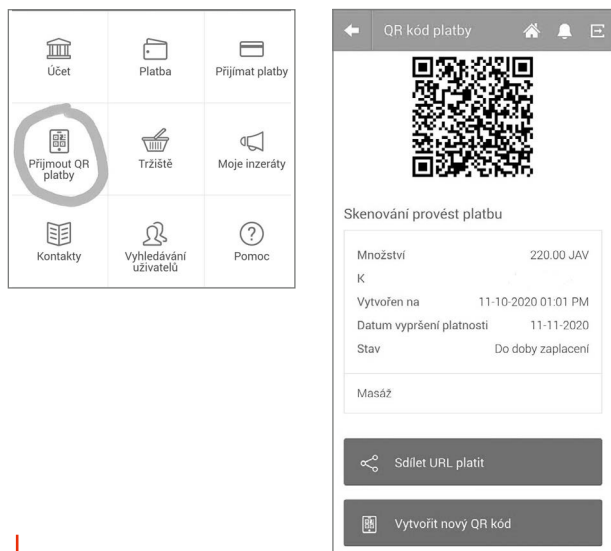

Při přijetí platby obchodníkem na místě musí platící strana zadat PIN do mobilního zařízení obchodníka.

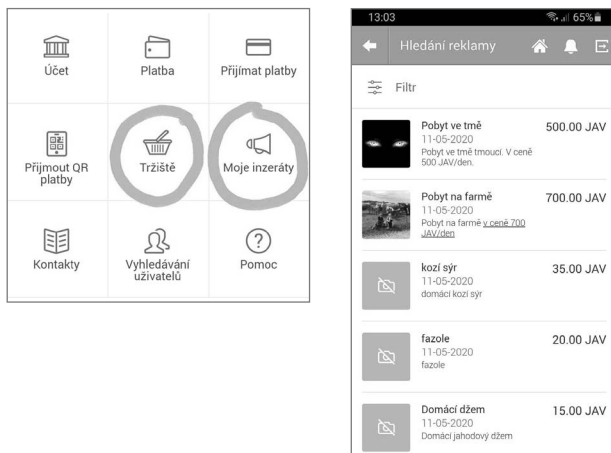

Volitelně lze použít taky zákaznickou kartu (rozměry o velikosti kreditní karty), ta umožňuje obchodníkovi rychlejší vyhledání účtu zákazníka v systému. To však platí pouze pro operační systém Android, který disponuje s NFC systémem. Systém iOS tuhle možnost nemá.

Další platební možností je přijetí tzv. QR platby. Kdy prodávající strana vygeneruje QR kód ve svém mobilu a kupující strana QR kód načte, čímž transakci potvrdí.

Vedle převodu peněžních jednotek platební systém umožňuje také propagaci nabídky jednotlivých producentů a poskytovatelů služeb zapojených do systému lokální měny. Toto Tržiště je k dispozici i soukromým uživatelům pro zadávání inzerce. Inzeráty je možné třídit podle kategorií nebo hledaného výrazu.

Součástí pilotního režimu je testování výše provozních poplatků za užívání digitální měny Javor. Na základě inspirace z jiných oblastí, kde je lokální měna dlouhodobě v provozu (zejména Bavorsko a baskická část Francie) jsme se rozhodli zavést tzv. negativní úrok (používá se také výraz demurrage, „demuráž“), kdy se každý měsíc převede 1 % ze zůstatků všech uživatelů na účet provozovatele. Tento poplatek pomůže financovat provoz lokální měny, je ale také významným impulzem k tomu, aby lokální měna nebyla vnímána jako nástroj ke spoření, ale nástroj především směny a vzájemné podpory. Negativní úrok by mohl vést až k několikanásobně vyššímu obrátu lokálních peněžních prostředků v porovnání s běžnou fiat měnou (českou korunou).

Dalším předpokládaným poplatkem bude 5 % za zpětnou výměnu lokálních javorů na české koruny, z toho 3 % půjdou do tzv. rozvojového fondu a 2 % na účet provozovatele lokální měny.

Obchodníci se mohou rozhodnout zasílat dobrovolně 1 % z každé přijaté platby od zákazníků do rozvojového fondu lokální měny. To by mohlo být impulzem pro zákazníky upřednostnit tohoto obchodníka před jinými, kteří se k tomuto dobrovolnému zpoplatnění nezavážou. Hlavní motivace by však měla být na straně obchodníka, aby viditelně podpořil projekty financované z rozvojového fondu.

Všichni účastníci systému lokální měny mohou bez omezení provádět také transakce v českých korunách, v hotovosti nebo z bankovních účtů u komerčních bank. Rozhodnutí pro platbu v lokální měně vyžaduje významnou motivaci. Takovou motivací by měla být existence rozvojového fondu, který bude podporovat ty lokální projekty, které si účastníci systému sami navrhnou. Každý účastník systému lokální měny se stává kmotrem projektu, vybírá projekt, jehož finanční podpora je úměrná tomu, kolik v systému utratil. Prostředky z rozvojového fondu se rozdělí do jednotlivých projektů jednou za 6 měsíců nebo za rok. Klíčem výběru projektu je váha útrat jejich kmotrů v celkovém součtu útrat. Počítají se přitom pouze převody od soukromých uživatelů směrem ke smluvně registrovaným obchodníkům.

DOC. ING. HANA KOPÁČKOVÁ, PH.D.

UNIVERZITA PARDUBICE

Pracuje na Ústavu systémového inženýrství a informatiky Fakulty ekonomicko-správní Univerzity Pardubice. Graduovala na téže fakultě v roce 2000 v oboru Hospodářská politika a správa. V roce 2003 získala titul Ph.D. v oboru Systémové inženýrství a informatika. Roku 2020 získala hodnost docent ve stejném oboru. Hlavním předmětem zájmu jsou informační systémy nejen v podnicích, ale také ve veřejné správě. Na toto téma publikovala přes sedmdesát článků uveřejněných v časopisech a na konferencích. Během posledních pěti let byla členkou výzkumných týmů studujících dopad informačních technologií na rozvoj chytrých měst a regionů s důrazem na participativní technologie.

PARTICIPATIVNÍ TECHNOLOGIE VE SPOLEČNOSTI

MOŽNOSTI, ZÁJEM VEŘEJNOSTI, PROBLÉMY A ŘEŠENÍ

HANA KOPÁČKOVÁ

ÚVOD

Participativní technologie umožňují občanům účast v debatách, aktivní zapojení do rozhodování a v některých případech i do samotného řešení věcí veřejných. Význam těchto technologií se zvyšuje spolu s možnostmi, které přinášejí. Koncept „good governance“, který zdůrazňuje transparentnost veřejné správy a spoluúčast občanů při projednávání veřejných politik, je oporou pro stále širší začleňování těchto systémů do společnosti (Agere, 2000).

Aktivní využívání participativních technologií je záležitostí posledních dvou dekad, a proto existuje jen minimum studií, které by podrobně zkoumaly proces jejich zapojení do společnosti. Pokud existují, pak se obvykle zabývají jen jednou vybranou aplikací, studují faktory přijetí této technologie na omezeném vzorku populace, popřípadě se jedná o teoretické rámce vymezující využití těchto technologií.

Vývoj v oblasti participativních technologií je značně nepřehledný, přesto se někteří autoři snaží systematizovat tuto oblast a vytvořit určitý rámec pro popis jednotlivých typů těchto technologií, např. Macintosh (2004), Chun et al. (2010), Desouza a Bhagwatwar (2014). V tomto článku bude použito

členění dle Linderse (2012), které rozlišuje tři typy podle toho, kdo je příjemce a kdo poskytovatel – G2C (government to citizen), C2G (citizen to government) a C2C (citizen to citizen).

Při komunikaci G2C je veřejná správa distributorem informací a dat. Ačkoli tento typ participace aktivitu obyvatel přímo nevyžaduje, dostupnost otevřených dat vytváří podmínky pro jejich volné zpracování kýmkoli a tím participaci podporuje.

Technologie pro C2G komunikaci jsou typickým představitelem participativních technologií, neboť se očekává aktivní zapojení obyvatel. Tím mohou být na první úrovni nástroje poskytující možnost diskuse, sběru nápadů, hlasování, tvorby myšlenkových map atd. (eRulemaking, IdeaScale, eDemocracy Party). Druhou úroveň je společné řešení určitého problému. Lidé zde mohou navrhnout postupy řešení, definovat a prioritizovat požadavky, zapojit se do řešení atd. (CrisisCommons, Challenge.gov, PeerToPatent, government-run wikis). Třetí úroveň je monitoring, kdy lidé fungují jako živé senzory a dodávají informace týkající se určitého tématu, např. hodnocení úrovně služeb, hlášení závad, mapování nebezpečných míst atd. (SeeClickFix, FixMyStreet).

Posledním typem jsou nástroje do-it-yourself (C2C), které nutně nevyžadují spoluúčast veřejné správy, ale dávají lidem možnost organizovat se ve virtuálním prostoru za účelem dosažení zlepšení života ve městě (“Smart mob”, community portal, virtual world), umožňují lidem chovat se ekologicky při využití sdílené dopravy (car-pooling), nebo rozšiřují dozor nad službami tím, že si lidé vyměňují zkušenosti a doporučují si mezi sebou nemocnice, školy, kulturní zařízení atd. (NHS Choice).

Participace umožňuje lidem vyslovit své potřeby a zapojit se do věcí veřejných. Tabulka 1 ukazuje definici potřeb občanů v návaznosti na úrovně občanské participace. Jako základ byl použit žebříček občanské participace definovaný Arnsteinovou (1969) a upravený Cardullo a Kitchinem (2017), který pomohl najít aktéry v procesu formulování potřeb občanů. Navrhovatel je osoba, která říká, jaké potřeby občané mají, zatímco rozhodovatel je osoba, která rozhoduje

o tom, jaké potřeby občanů budou uspokojeny. Také jsou zde popsány nástroje pro zjištění potřeb občanů. Nástroje používané na straně občanů se liší v závislosti na skutečné existenci služby. Je-li služba již poskytnuta, je vhodné využít průzkum spokojenosti, aby se občané mohli vyjádřit, jak jsou spokojeni se současným stavem. Občané však mohou mít také potřeby, které ještě nejsou nijak uspokojeny. Mohou navrhnout nové služby nebo způsoby jejich poskytování. V tomto případě je vhodnější použít některé participativní technologie. Tradičně to může být veřejné slyšení, občanské rady nebo panely, fokusní skupiny atd. V nedávné době nové technologie otevřely obrovské množství možností, jak zapojit občany do plánování měst (Brabham, 2009; Evans-Cowley & Hollander, 2010; Zhao & Zhu, 2012; Gabrys, 2014). Například nástroje Open IDEO a Mind Mixer mohou pomoci s formulací obecně všech typů problémů, SeeClickFix se specializuje na hlášení závad na městském majetku, Crowdbrite se zaměřuje na online spolupráci atd.

Tabulka 1: možnosti participace v kontextu potřeb občanů (Kopáčková, 2019)

Formy a úrovně participace (Arnstein, 1969; Cardullo & Kitchin, 2017)		Pyramida lidských potřeb (Maslow, 1943)	Navrhovatel	Zdroj potřeb	Rozhodovatel	Nástroje pro zjištění potřeb obyvatel
Občanská moc	Převzetí kontroly občany	Seberealizace	Obyvatelé	Občané přebírají iniciativu i zodpovědnost	Obyvatelé	Participativní technologie – inovativní nápady, žádné předdefinované otázky, větší míra kreativity, možnosti nových služeb
	Delegace moci			Občané se účastní na rozhodování	Obyvatelé spolu s veřejnou správou	
	Partnerství			Občané se aktivně zapojují do řešení problému	Veřejná správa	
Tokenismus	Návrhy	Úcta a uznání	Obyvatelé	Občané navrhnou řešení, prioritizují	Veřejná správa	Průzkumy spokojenosti – předdefinované otázky ohledně existujících služeb
	Konzultace			Občané poskytují zpětnou vazbu		
	Informace			Veřejná správa poskytuje služby, občan si může vybrat		
Spotřeba	Výběr	Fyziologické, Bezpečí a jistota, Sounáležitost	Místní samospráva	Veřejná správa poskytuje občanům služby, které odebírají povinně		Zkušenosti úředníků veřejné správy, příklady dobré praxe, odborná literatura, konference, atd.
Neúčast	Terapie					
	Manipulace					

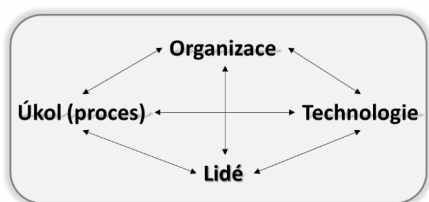
Participativní technologie v chytrých městech

Využívání technologií v chytrých městech znamená, že dochází ke spojení dvou systémů – technického a sociálního – čímž vzniká systém socio-technický

(Cherns, 1976; Norman & Draper, 1986; DeSanctis & Poole, 1994). Chytrá města jsou příkladem socio-technického systému, do kterého přibývají stále nové technologie. To, jestli bude nová technologie

úspěšná (spokojenost občanů i veřejné správy, definované přínosy...), záleží na mnoha faktorech, především na připravenosti sociálního systému, kompatibilitě s existujícími technologiemi a vlivu prostředí.

Procesem formování socio-technického systému se již v roce 1958 zabývali Leavitt a Whisler (1958). Nicméně důraz na systémovou koncepci organizace, v níž je informační technologie jedním z prvků, publikoval Leavitt (1965) později. Leavittův model organizační změny zahrnuje čtyři koncepty úzce propojené – lidé, úkol (proces), struktura a technologie. Leavitt zdůraznil, že změna jednoho z těchto prvků má přímý vliv na všechny ostatní prvky, a proto musí být upraveny tak, aby vyhovovaly této změně. Obrázek 1 ukazuje tento model.

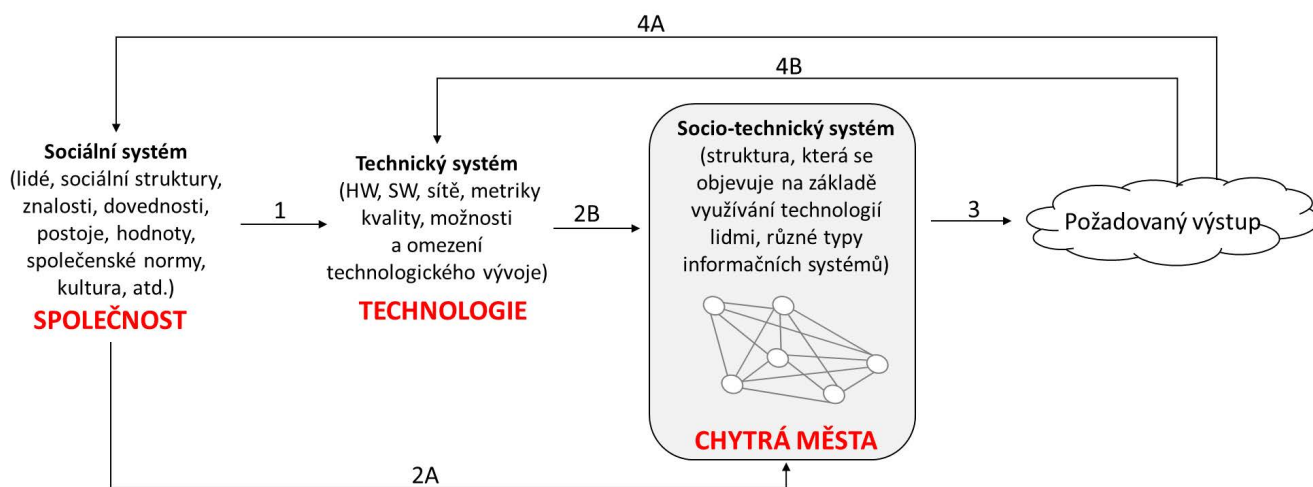
Obrázek 1: Leavittův model změny organizace po zavedení technologie (Leavitt, 1965)

Úkolem je myšlen účel organizace, proč organizace existuje (např. vyrábět zboží, poskytovat službu, učit studenty, sloužit veřejnosti). Technologie ovlivňuje,

jakým způsobem je tento účel naplňován. Zajímá nás tedy, jak se musí změnit procesy, aby byla technologie maximálně využita při plnění účelu. Složka lidí pokrývá všechny lidi, kteří přispívají k realizaci úkolů. V případě technologických změn na úrovni obcí se nejedná jen o zaměstnance veřejné správy, ale také občany a další organizace: pokud jsou změnou technologie dotčeny. Struktura zahrnuje vše, co definuje organizaci zavádějící technologii – formální a neformální struktury, způsoby komunikace a zpracování dat atd. Poslední částí modelu je samotná technologie – všechny nástroje, stroje, informační technologie, mobilní technologie atd.

Leavittův model vysvětluje, proč zavedení nové technologie nemusí mít požadovaný efekt, právě díky propojenosti s jinými prvky. Pokud jsou technologie zaváděny bez dostatečné úrovně poznání ostatních složek a jejich přizpůsobení nové technologii, pak mohou být pozitivní efekty ze změny nižší než očekávané, popř. může dojít až k odmítnutí a vyloučení této technologie z celého systému.

Z uvedeného modelu vyplývá, že kvalitní technologie není zárukou úspěchu, pouze jedním z předpokladů. Obrázek 2 zachycuje model popisující vznik a rozvoj socio-technického systému chytrých obcí. Model obsahuje tři prvky: sociální systém, technický systém a socio-technický systém.

Obrázek 2: vývoj socio-technického systému chytrých obcí

Sociální systém zde zastupuje tři složky Leavittova modelu (lidé, struktura a úkol), které mohou existovat i bez využití technologií. Ale při zavedení technologií do sociálního systému vzniká nová struktura, tzv. socio-technický systém, který se neustále v čase proměňuje. Logika tohoto modelu ukazuje, že požadovaný výstup (např. informace o kvalitě ovzduší nebo volných parkovacích místech, účast obyvatel na rozhodování, zvýšení transparentnosti činnosti veřejné správy atd.) vyžaduje kvalitní technologie, ale také jejich vhodné zapojení do společnosti. Navíc je zde viditelné, že se nejedná o jednorázovou změnu, ale o neustálé přizpůsobování obou systémů, což respektuje teorii adaptivní strukturace (AST). Tato teorie říká, že technologie sama o sobě má svou strukturu, ale atributy sociálního systému zprostředkovávají její efekt na požadovaný výstup (DeSanctis & Poole, 1994; Orlikowski, 1992).

Model kromě prvků obsahuje také vazby, které jsou pro přehlednost očíslovány. Vazba číslo jedna znamená, že lidé definují svými požadavky, jaké technologie mají vzniknout, a nezáleží na tom, jestli je definuje budoucí uživatel, nebo analytik vývojářské firmy. Vazby 2A a 2B ukazují vznik socio-technického systému. Tedy spojení již existující technologie, která má své vlastnosti (kvalitu), a sociálního systému, který má také své specifické vlastnosti. Zavedením technologie do společnosti ale proces nekončí. Na základě využívání technologií pro určitý účel (vazba 3) se objevují nové požadavky na technologie (viz vazba 4B):

- dodatečné funkce,
- zrychlení odezvy,
- možnost přidání dalšího hardware atd.
- Zároveň dochází ke změnám ve společnosti (viz vazba 4A):
- vyšší nároky na vybavení (počítač, chytrý mobilní telefon, internet),
- vyšší nároky na technologické znalosti a dovednosti,
- změny procesů — nejen, že lidé využívají technologie pro činnosti, které dříve dělali jinak, např. elektronické podání daňového přiznání,

ale také se objevují činnosti, ke kterým dříve neměli příležitost, např. zapojení obyvatel do výzkumu formou sběru dat,

- mění se postoje lidí — technologie jsou brány jako běžná součást života, i když stále nelze pominout tzv. digitální propast mezi lidmi, kteří znají a mají technologie, a těmi ostatními.

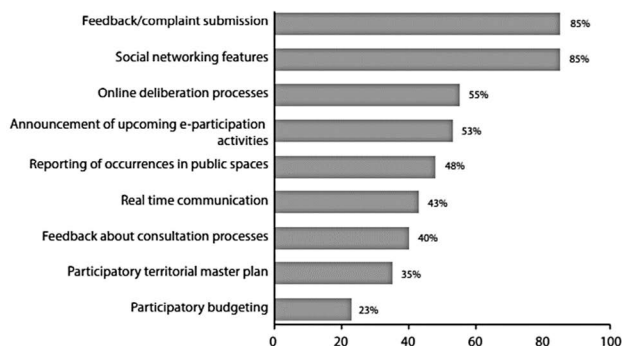
Socio-technický systém chytrých měst zahrnuje různé typy informačních systémů (např. dopravní, environmentální, bezpečnostní, energetický nebo informační systém veřejné správy). Každý z těchto informačních systémů je používán lidmi na základě definovaných procesů, využívá určité technologie (HW, SW) a zpracovává data. Jedním ze zástupců informačních systémů (IS) v chytrých městech jsou i IS pro spolupráci občanů a veřejné správy založené na participativních technologiích.

INFORMAČNÍ SYSTÉMY PRO HLÁŠENÍ ZÁVAD

Informační systémy hlášení závad (ISHZ) jsou zástupci informačních systémů pro spolupráci občanů a veřejné správy. ISHZ umožňují obyvatelům nahlásit závady na obecním majetku, které zhoršují kvalitu života v obci, ale nemají urgentní povahu (non-emergency). Význam těchto systémů dokládá poslední hodnocení E-government survey (UNPACS, 2018), kde byla hodnocena vybraná města z hlediska služeb e-governmentu a e-participace. Hodnocení na základě e-participace je uvedeno na obrázku 3. Jedním z indikátorů je „Reporting of occurrences in public spaces“, který hodnotí dostupnost ISHZ ve sledovaných městech. 48 % ze sledovaných měst má ISHZ implementován.

ISHZ lze využít k oznámení černé skládky, nesvítícího osvětlení, rozbitých laviček nebo herních prvků na hřišti, výmolů na silnici nebo v chodníku, neposečenou trávu, neuklizený sníh atd. Obecně jde o takové problémy, které snižují kvalitu života v obci, ale nejsou život ohrožující. Ačkoli současné možnosti technologií přinesly rozmach především mobilních aplikací určených k tomuto účelu, možnost nahlásit problémy

a závady v obci není ničím novým. Občané ve všech obcích mají možnost vyjádřit nespokojenost, liší se však nabídka dostupných informačních kanálů, a s tím i jednoduchost celého procesu.

Obrázek 3: hodnocení úrovně e-participace ve vybraných městech (UNPACS, 2018)

Řešením tzv. non-emergency incidentů se dlouhodobě zabývají velká americká města. Již v roce 1996 byla zavedena první tísňová linka 311 v Baltimoru, jako doplněk linky 911 (O’Byrne, 2015). Původní myšlenkou vzniku linky 311 byla nutnost odlehčit lince 911, na kterou volali nejen lidé v ohrožení života, ale blokovali ji i s problémy, které nebyly urgentní. Dalším důvodem byla roztržitost informací, takže lidé v případě problému museli zjišťovat, která organizace nebo odbor daný problém řeší. Proto vznikla jednotná linka. Údaje z hlášení na linku 311 se časem staly dobrým zdrojem poznatků o stavu města, kvalitě infrastruktury, reaktivitě místní samosprávy a potřebách občanů. Tento systém navíc zvýšil participaci občanů na neočekávanou úroveň. Offenhuber (2014) shrnuje pohled na systémy 311: „... systémy 311 znamenají obousměrnou smlouvu mezi veřejnou správou a občany. Město se zavazuje včas reagovat na žádosti občanů a nabídnout občanům mechanismus pro sledování požadavků. Občané naopak zasílají údaje, které jsou posléze veřejně přístupné“. Číslo 311 se tak stalo symbolem hlášení závad a většina odborné literatury z angloamerického prostředí používá pro tyto systémy (včetně webových a mobilních) název systémy 311.

INFORMAČNÍ KANÁLY ISHZ

Každá místní samospráva si vybírá konkrétní kombinaci informačních kanálů pro hlášení závad. Vývoj v této oblasti jde však rychle kupředu, proto je popis spíše zaměřen na typ informačního kanálu než na konkrétní řešení.

Telefonní hovor – původní způsob shromažďování hlášení závad se datuje do minulého století.

E-mail – přinesl první možnost online hlášení závad. Výhodou e-mailu je to, že jde o asynchronní komunikaci a problém je směřován na vybranou osobu. E-mail však není strukturován a délka není omezena, což znamená, že některé zprávy mohou být zdlouhavé a nesrozumitelné.

Elektronický formulář – přináší také výhodu asynchronní komunikace; navíc přináší vyšší úroveň strukturovanosti. Specifická struktura formuláře závisí na potřebách místní samosprávy.

Webové řešení založené na GIS – geografické informační systémy (GIS) zjednodušují lokalizaci problému. Při používání telefonu, e-mailu nebo elektronických formulářů musí občané popsat místo závady adresou nebo pomocí nějaké dodatečné informace, GIS umožňuje výběr místa v mapě. Využití GIS poskytuje obcím velké možnosti. Nejlevnějším řešením je kombinace stávající mapy (např. Google mapy) a elektronického formuláře. Druhou možností je využití existujícího geoportálu, který obec používá, pokud dodavatel nabízí přidání komponenty pro zasílání hlášení. Toto řešení je výhodné pro uživatele, protože používají známé prostředí. Nejdražším řešením GIS je specializovaný geoportál ISHZ, jako například nástroj Plznito (www.plznito.cz).

Mobilní aplikace – vlna chytrých telefonů přinesla nové možnosti i pro hlášení občanů. V poslední době existují dva hlavní proudy vývoje mobilních ISHZ. První je specializovaná aplikace pro hlášení závad na veřejné infrastrukturu. Druhou lze nazvat obecní mobilní aplikace, která pokrývá širokou

škálu funkcí (např. dopravní informace, turistické informace, kulturní akce, parkování, atd) z nichž jednou je ISHZ.

Sociální síť — dávají občanům možnost využívat známé prostředí, které používají ve svém osobním životě, na druhé straně je zpracování těchto informací náročnější kvůli nestrukturované povaze informací.

Obce nejsou omezeny jen na komerční aplikace. Občané se často ujímají iniciativy a vytvářejí tzv. občanské aplikace (civic apps). Obvykle takové univerzální aplikace nejsou specifické pro konkrétní obec (např. SeeClickFix, FixMyStreet, ImproveMyCity) a přinášejí možnost hlásit závady na veřejné infrastrukturu jak prostřednictvím webového rozhraní, tak přes mobil. Většinou nabízejí zaslání zpráv e-mailem určeným osobám jako bezplatnou službu. Přizpůsobení a integrace dat do obecního CRM (systém pro řízení vztahu se zákazníky) je obvykle placenou službou. Obce s vlastním ISHZ často vnímají používání těchto univerzálních aplikací jako nevýhodné z hlediska již investovaných peněz do vlastního řešení i složitosti sledování mnoha informačních kanálů.

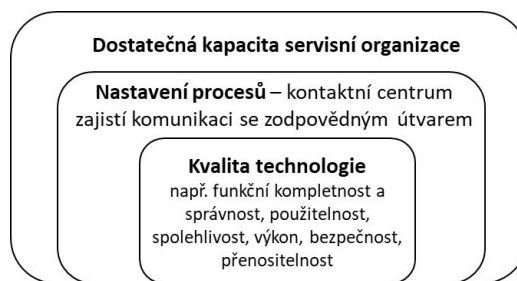
PŘEDPOKLADY ÚSPĚCHU ISHZ

Prvním krokem při zavádění ISHZ je rozhodnutí místní samosprávy využívat nový komunikační kanál pro hlášení závad. Výběr konkrétní technologie a její zavedení jsou dalšími kroky. Dalším je přijetí technologie občany. Proto se jeden směr výzkumu v této oblasti soustřeďuje na přijetí, ať už na straně občanů, nebo místní samosprávy (Winkler et al., 2012; Susanto et al., 2017; Schmidhuber et al., 2017). Na straně občanů je navíc často studovaným tématem motivace k používání těchto nástrojů (Offenhuber, 2014; Abu-Tayeh et al., 2018; O'Brien et al., 2017).

Přijetí ISHZ je založeno na očekáváních obou stran, ale jejich ochota pokračovat v používání tohoto nástroje je založena na jejich zkušenostech. Současná odborná literatura ukazuje tři hlavní

složky, které ovlivňují spokojenost s technologií ISHZ (viz obrázek 4). Základním požadavkem je kvalita technologie. Občané nebudou používat nestabilní technologii, která se obtížně ovládá a ohrožuje soukromí uživatele. Velká část výzkumu se proto zaměřuje na kvalitu samotné technologie (Consoli et al., 2015; De Filippi et al., 2016; You et al., 2016).

Technologie sama o sobě však nemůže zajistit spokojenost uživatelů. Technologie musí být implementována do organizačního prostředí s potřebnou úpravou procesů. Provozující personál musí být kvalifikován a přesvědčen o důležitosti této služby. Zároveň musí být nastaveny pracovní postupy pro distribuci hlášení zodpovědné organizaci nebo odboru bez dalšího zasahování občanů (Consoli et al., 2015). Nejdůležitějším předpokladem úspěchu je dostatečná kapacita servisní organizace, protože občané očekávají, že závada bude odstraněna. Odpověď z kontaktního centra je sice první zpětnou vazbou, ale není dostačující. Výzkum v této oblasti zahrnuje také témata týkající se efektivní komunikace s týmem údržby (Crawford & Walters, 2013).

Obrázek 4. předpoklady úspěchu ISHZ

Uvedené předpoklady vysvětlují složitost úspěchu technologií v socio-technickém systému. Úspěch ISHZ závisí na kvalitě samotné technologie pouze částečně, větší vliv má složka sociální, která v tomto případě zahrnuje tři části:

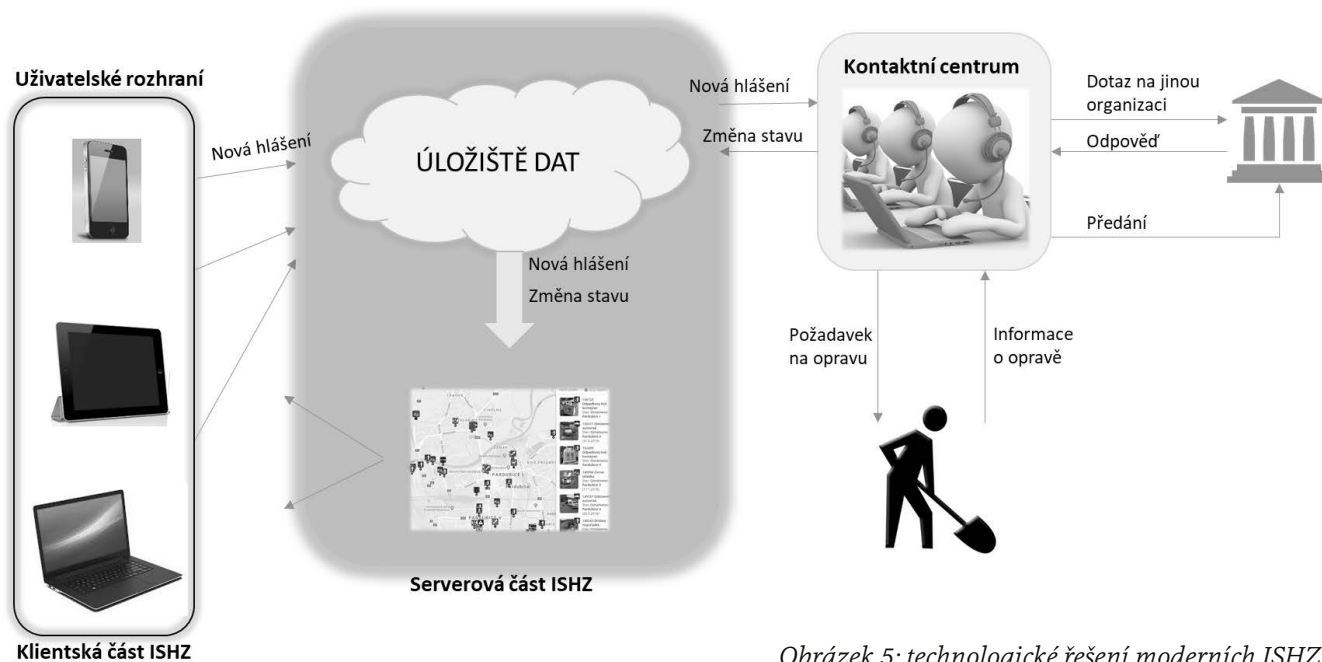
- občané (možnosti, schopnosti a ochota daný nástroj používat) — zajímají se o kvalitu infrastruktury, chtějí se zapojit do veřejného života, nebojí se nových technologií a umí je používat, vlastní určitou technologii,

- místní samospráva (možnosti a ochota daný nástroj používat) – vědí, k čemu se nástroj využívá a jaké přínosy z něj mohou plynout, mají dostatek financí na investici a provoz, jsou ochotni investovat čas do proškolení personálu a nastavení procesů pro zdárný provoz celého systému,
- servisní organizace (provozní kapacita) – dostatek pracovníků pro zajištění údržby.

Kdy lze tedy říci, že je ISHZ úspěšný? Jaké přínosy očekává obec a jaké občan? Za úspěšný lze označit

takový systém, který je přijat na straně obce i na straně občanů, je dlouhodobě využíván a přináší přínosy v podobě zlepšení kvality infrastruktury v obci. Kvantitativním měřítkem je množství provedených oprav z impulsu občanů. Dalším měřítkem může být hodnocení spokojenosti uživatelů ISHZ, např. formou dotazníkového šetření.

Samotné technologické řešení moderního nástroje pro hlášení závad lze vystihnout následujícím schématem, viz. obrázek 5.

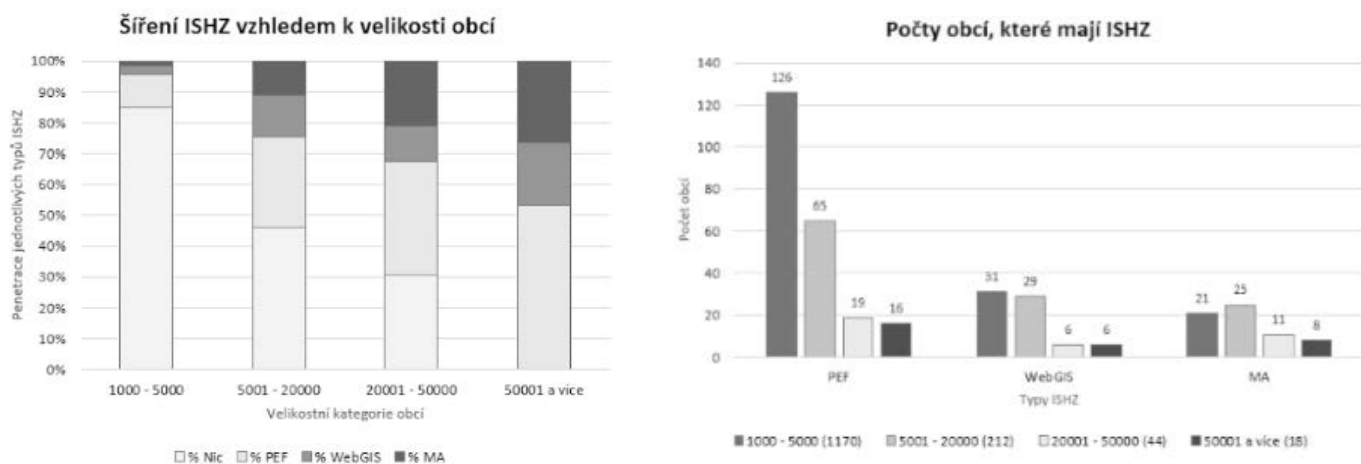

Obrázek 5: technologické řešení moderních ISHZ

VYUŽÍVÁNÍ ISHZ OBCEMI

Tato kapitola popisuje hodnocení obcí České republiky z hlediska používání ISHZ. Česká republika (ČR) je velmi specifická ve struktuře obcí, protože má mnoho malých obcí. Celkový počet obcí je 6258. Výběr obcí pro další studii byl proto motivován dvěma kritérii: 1) dostatečné množství vybraných obcí v každém kraji, 2) obce dost velké na to, aby měly ze zavedení ISHZ užitek. Na základě definovaných kritérií byly pro hodnocení vybrány obce, které měly k 1. 1. 2016 více než 1000 obyvatel. Data byla získána z Českého statistického úřadu (<https://www.czso.cz/csu/czso/maly-lexikon-obci-ceske-republiky-2016>). Celkem bylo hodnoceno 1444 obcí.

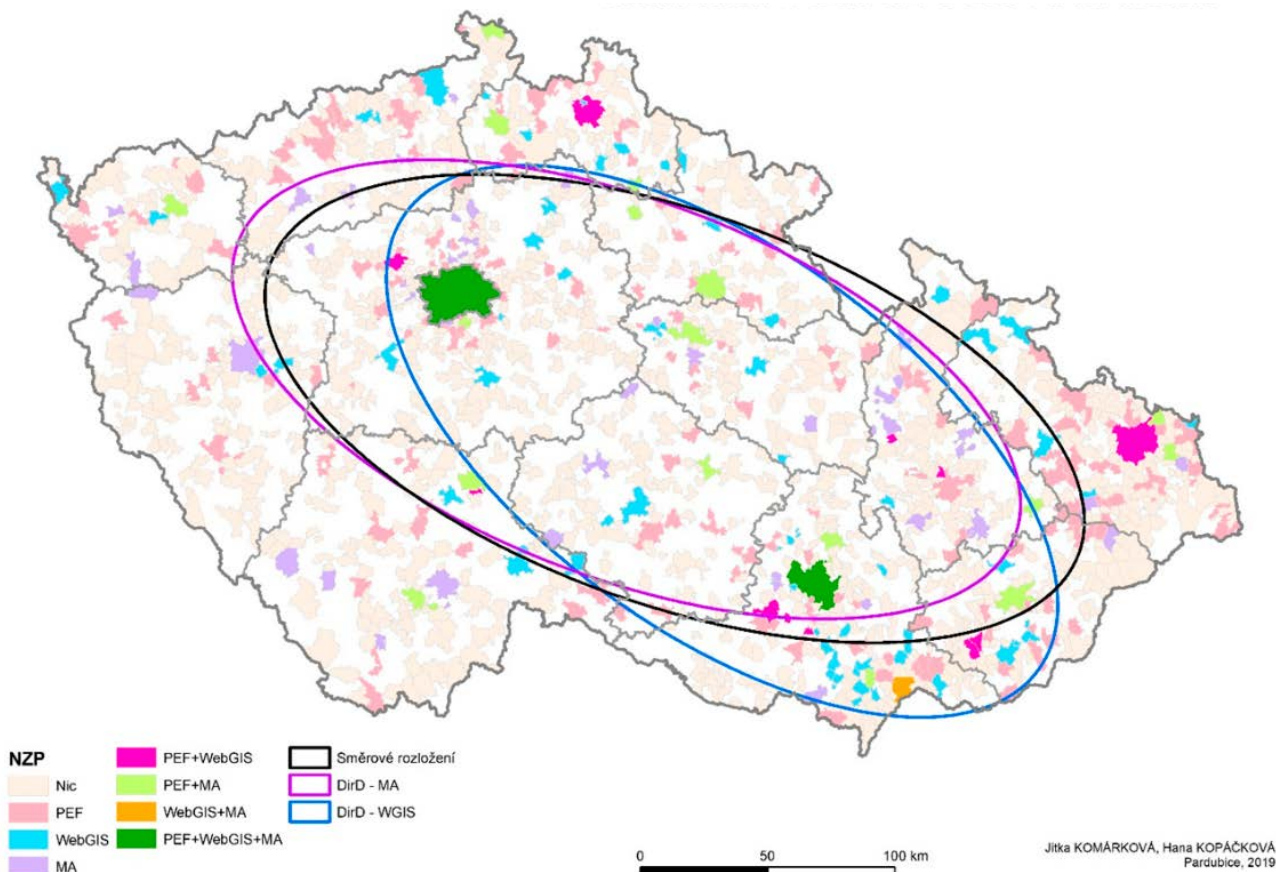
Data ukázala, že většina velmi malých obcí neposkytuje svým občanům žádné specifické možnosti pro hlášení závad, zatímco s rostoucím počtem obyvatel tyto možnosti přibývají. Tento pohled je však zkreslující, díky specifické struktuře českých obcí. V kategorii velmi malých obcí (1000–2000 obyvatel) je velká část z hodnocených obcí – 749. Malých obcí (2001–5000) je 421, středních obcí (5001–20000) je 212, větších obcí (20001–50000) je 44 a velkých (50001 a více) je 18. Na obrázku 6 je srovnání obou pohledů. Jsou zachyceny počty obcí z každé kategorie, které nabízejí některý ze specifických způsobů pro hlášení závad. Zde je patrné, že velké množství nástrojů používají právě velmi malé a malé obce.

Obrázek 6: šíření ISHZ v obcích

Lepší vizualizaci nabízí mapové zobrazení na obrázku 7, které rozděluje obce do osmi kategorií. Navíc je zde zobrazeno prostorové rozložení výskytu jednotlivých typů ISHZ a směrnost tohoto rozložení. Černá elipsa charakterizuje prostorové rozložení obcí České republiky. Posun elips vůči černé elipse charakterizuje směrnost výskytu webových GIS a mobilních aplikací

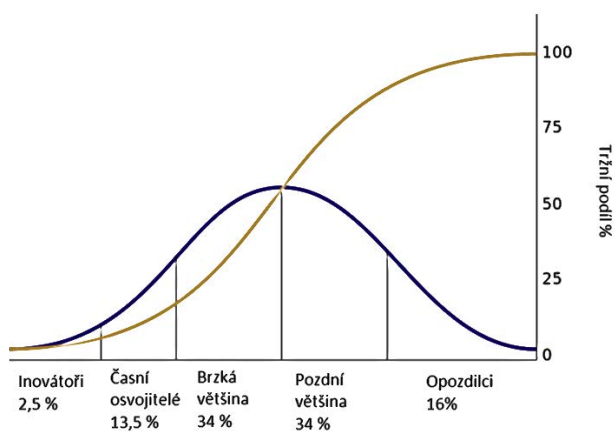
v rámci republiky. Modrá elipsa, která představuje prostorové rozložení hustoty rozšíření webových GIS, je vychýlena směrem na jihovýchod, což ukazuje významné zastoupení tohoto nástroje v Jihomoravském kraji. Naopak růžová elipsa, která představuje prostorové rozložení mobilních aplikací ISHZ, je vychýlená směrem severozápadním.

Obrázek 7: směrové rozložení hustoty rozšíření webGIS a MA

RYCHLOST ŠÍŘENÍ ISHZ V ČR

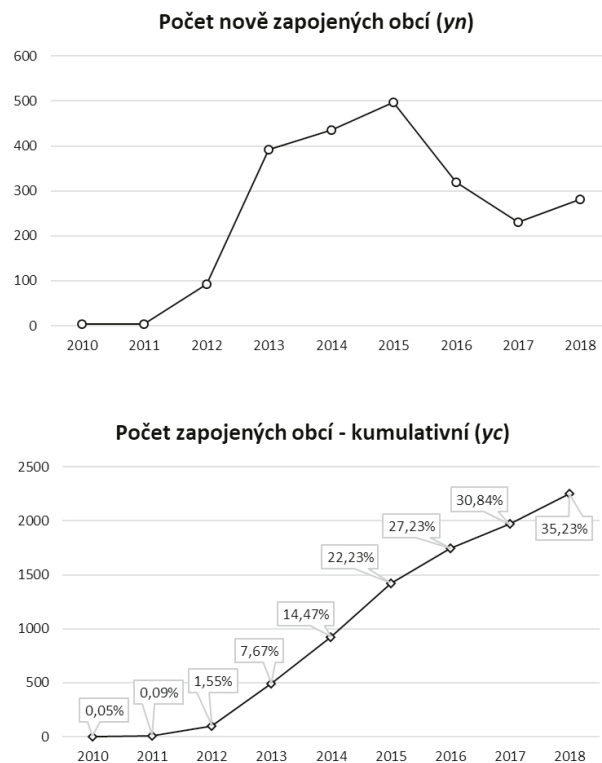
Osvojení technologií neprobíhá v populaci rovnoměrně. Potencionální uživatelé se liší ochotou zkoušet nové věci a riskovat, stejně jako vztahem k technologiím obecně. Pro šíření ISHZ je nezbytné, aby si v první řadě tuto technologii osvojily obce. Dle Rogerse (2010) má rychlost osvojení technologie uživateli tvar S-křivky (viz obrázek 8). Cílem této kapitoly je prokázat, zda tento předpoklad platí i v případě osvojování ISHZ obcemi.

Obrázek 8: rychlost šíření technologií ve společnosti

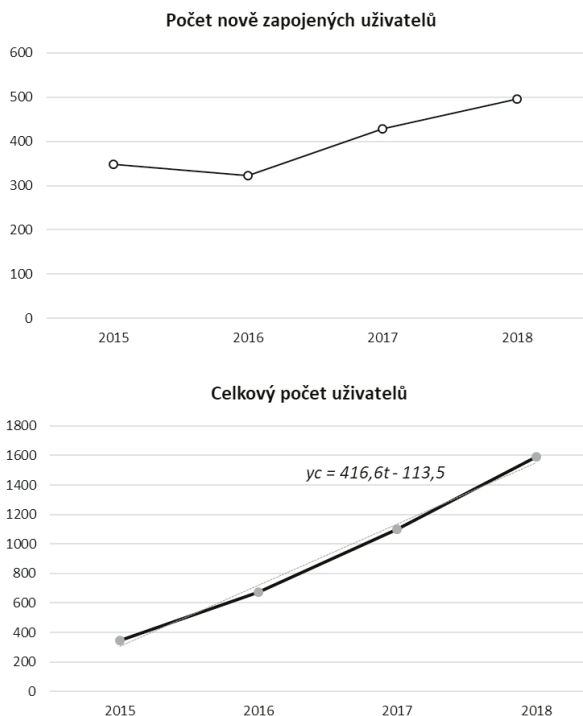
Podkladem pro tuto analýzu jsou data z nástroje ZmapujTo. Počty obcí, které se zapojily do projektu, jsou ukázány na obrázku 9. Graf 9a) ukazuje počty obcí, které se nově připojily do tohoto projektu (yn), zatímco graf 9b) ukazuje kumulativní počet (yc). Ke konci roku 2018 bylo zapojeno 2 255 obcí. Celkem je v České republice 6 258 obcí, což by mělo vystihovat 100 % tržní podíl, ale průzkum dat ve ZmapujTo ukázal, že tento nástroj zvláště eviduje jednotlivé městské části, proto je třeba ještě přičíst 142 částí pro získání maximálního tržního podílu. Pokud by nástroj ZmapujTo získal 100 % tržní podíl, pak by v něm muselo být zapojeno 6 400 subjektů. Popisky u grafu 9b) ukazují tržní podíl v jednotlivých letech za předpokladu maximálního tržního podílu 6 400 obcí. Tvar obou křivek dokazuje, že šíření ISHZ mezi obcemi respektuje Rogersovu teorii, a také ukazuje, které obce patří mezi inovátory. Jsou to takové obce, které zavedly ISHZ na počátku fungování, ještě než se masově

rozšířil, tedy do roku 2012. Tyto inovátory lze oslovit při zavádění dalších participativních technologií. Jejich seznam je v příloze.

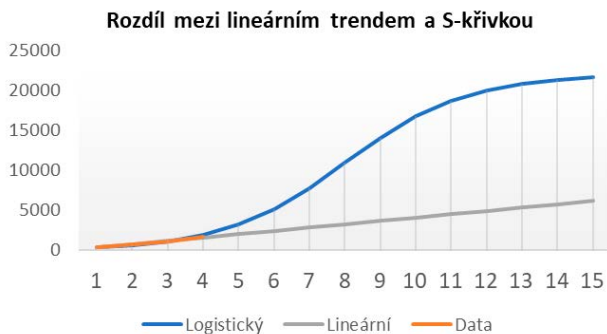

Obrázek 9: počty zapojených obcí do projektu ZmapujTo – a) nově zapojené obce, b) kumulativní počet obcí

Předchozí data ukazují šíření na úrovni obcí, následující studie zjišťuje, zda stejně probíhá i šíření mezi občany. Pro tuto studii nemohou být využita data ze Zmapujto, neboť data neobsahují jednoznačné ID uživatele, pouze ID hlášení. Proto budou využita data ze systému PlzniTo, který sice umožňuje zasílat anonymní hlášení, ale také umožňuje přihlášení uživatele, který je jednoznačně identifikován. Na obrázku 10 jsou vidět počty nově zapojených uživatelů i jejich kumulativní vyjádření, které dle hodnoty $R^2 = 0,9915$ odpovídá lineárnímu trendu. To je zcela jiný průběh, než u zapojených obcí. Otázkou je, zda tento trend bude pokračovat, nebo bude průběh odpovídat S-křivce a v těchto prvních čtyřech letech se ještě neprojevil exponenciální růst. Obě varianty mají oporu v odborné literatuře (Rogers, 2010; Solvak et al., 2019).

Obrázek 10: počty zapojených uživatelů (data Plznito)

Obrázek 11: rozdíl mezi lineárním trendem a S-křivkou

Zatímco podporou pro trend vyjádřený S-křivkou je difuzní teorie a s ní spojené množství odborné literatury, lineární trend při osvojování technologií je spíše výjimkou. Pouze v článku Solvak et al. (2019) byly publikovány závěry, že rychlost adopce služeb e-governmentu je lineární. V tomto článku jsou zpracována data ze všech transakcí v rámci Estonského e-governmentu (2,1 mld). Může to tedy znamenat, že služby e-governmentu jsou specifickou technologickou inovací, jejíž rychlost osvojení je odlišná. Vzhledem k tomu, že ISHZ patří do služeb e-governmentu, mohl by být lineární

trend vhodný pro predikci vývoje počtu uživatelů ISHZ Plznito.

Charakteristiky uživatelů a hlášení v ISHZ Ačkoli prozatím nelze určit jakým směrem se bude vývoj ubírat, data z Plzně poskytla náhled do chování uživatelů. Prvním faktorem je počet hlášení na jednoho uživatele.

Obrázek 12: počet hlášení na uživatele

Nejpočetnější skupina uživatelů (1042) poslala pouze jedno hlášení. V této skupině jsou uživatelé nespokojení, testeři, kteří chtěli aplikaci jen vyzkoušet, ale o participaci nemají zájem, ale také ti, kteří ji využijí, až budou cítit potřebu. Zhruba 60% uživatelů patří do této skupiny. 40% uživatelů použilo aplikaci více než jednou a z toho 10% ji využilo více než pětkrát. Tato skupina představuje aktivní občany, kteří se zajímají o město a chtějí se zapojit do věcí veřejných. Lidé z této skupiny šíří povědomí o existenci technologie mezi dalšími obyvateli. Průměrný měsíční počet hlášení získaných od uživatelů, kteří hlásili více než jednou je 0,15.

Z hlediska zpracování hlášení v ISHZ lze říci, že zhruba 9% hlášení je odmítnuto z důvodu, že nepatří městu nebo jsou neplatná (nereálné údaje, pokus o žert...). 39% hlášení je pouze odpovězeno, většinou se jedná o hlášení, která byla předána k řešení jinému úřadu (např. městské policii) nebo se jedná o podnět, který má obec v plánu řešit, ale až za určitou dobu, kdy na to budou vyčleněné peníze. Do této kategorie velice často spadají stížnosti na vraky, které zabírají parkovací místa po dobu několika let, ale často se z právního hlediska o vrak

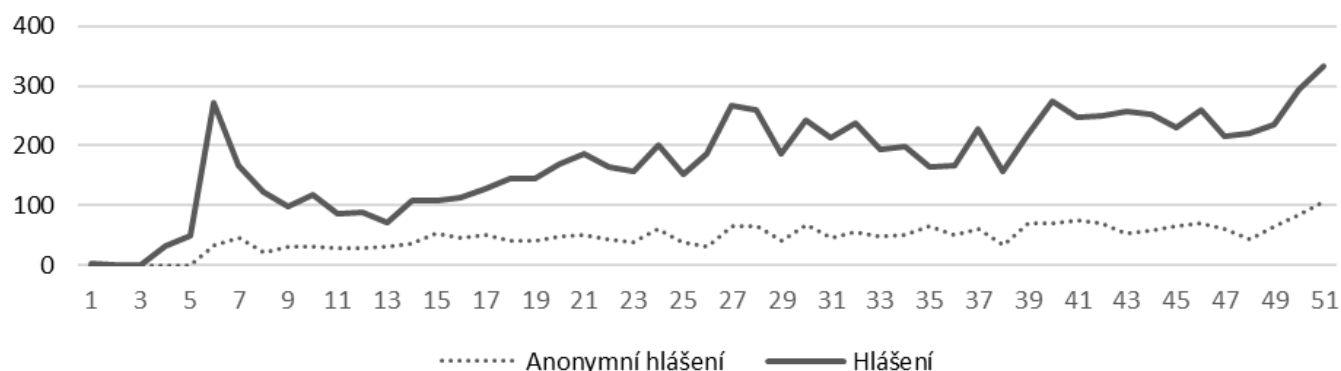
nejedná, a tudíž tento problém nemůže být řešen. 52 % hlášení je schváleno k řešení a postoupeno k opravě. Průměrná doba řešení (vypočtená z data zadání a data uzavření u vyřešených hlášení) je 21 dní.

Dalším tématem v dlouhodobém využívání ISHZ je používání anonymního způsobu hlášení závad. Obce musí při výběru konkrétního řešení ISHZ mimo jiné řešit, zda umožnit anonymní způsob hlášení. Anonymní hlášení je zcela jistě preferováno částí populace, na druhou stranu anonymní hlášení mohou být zdrojem smyšlených zpráv, neboť anonymní prostředí takovéto chování

umožňuje. Otázkou tedy je, zda má smysl umožnit anonymní způsob hlášení a zda bude tento přístup dlouhodobě využíván. Pro získání odpovědi na tuto otázku byla opět využita data z ISHZ Plznito.

Obrázek 13 ukazuje porovnání počtu hlášení od přihlášených a anonymních uživatelů. Anonymní hlášení tvoří zhruba 25 % z celkového počtu hlášení, ale tento poměr se mění, neboť počet anonymních i celkových hlášení se vyvíjí. Rostoucí trend ukazuje, že zájem ze strany uživatelů o tento způsob hlášení je trvalý a má smysl ho i nadále podporovat. Výsledky zpracování dat z ISHZ Plznito potvrzují důležitost funkce anonymního hlášení.

Vývoj počtu hlášení od přihlášených i anonymních uživatelů

Obrázek 13: vývoj počtu hlášení od přihlášených a anonymních uživatelů

PROBLÉMY A ŘEŠENÍ

Hlavní překážkou pro významné rozšíření participativních technologií je nutnost přijetí tohoto nástroje na dvou úrovních. Nejprve musí dojít k přijetí na úrovni veřejné správy, která tyto nástroje zavede. Samotné zavedení ovšem nestačí, úspěch participativních technologií je závislý na přijetí na úrovni občanů. Až tehdy, když jsou tyto technologie využívány občany, můžeme hovořit o úspěchu (viz obrázek 14).

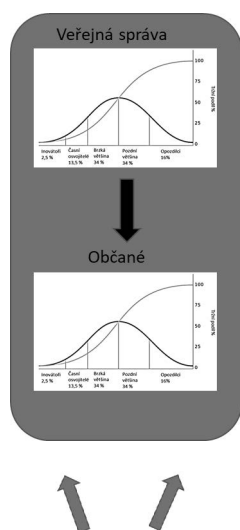
Šíření na obou úrovních ovlivňují dvě proměnné, na které působí různé faktory. První proměnnou je množství kontaktů osob nadšených pro participaci se zbytkem populace. Nejedná se jen o počet lidí,

kteří se o dané technologii dozví, ale důležitá je i heterogenita kontaktů. Častým problémem při šíření inovací je uzavřenost skupiny nadšenců, která mezi sebou sdílí informace, ale nepředává je dále většinové populaci. Díky tomu se může stát, že i velmi dobré myšlenky zůstanou zapomenuty. K faktorům ovlivňujícím tuto proměnnou patří i síla vlivu různých marketingových nástrojů.

Druhou proměnnou je „nakažlivost“ daného řešení. Tato proměnná říká, jaké procento oslovených lidí se nadchne pro tuto myšlenku. Množství faktorů, které ovlivňují tuto proměnnou je významně pestřejší. Hrají zde roli faktory, které se vztahují k vlastnostem oslovených lidí (věk, pohlaví, vzdělání, ochota zapojit se, vztah

k technologiím, vlastnictví těchto technologií...), charakteristiky dané technologie, zajímavost tématu, pobídky a motivace, subjektivní normy a v neposlední řadě odezva veřejné správy. Úspěch konkrétní technologie je vždy dán kombinací všech těchto faktorů. V některých případech, jako u ISHZ můžeme najít ještě další podmínky, např. připravenost servisní organizace.

Poděkování: Tento článek vznikl na základě výstupů z grantů SGS_2019_017, SGS_2018_019, SGS_2017_017, které byly publikovány na konferencích, v zahraničních časopisech a v tezích habilitační práce autorky.

Šíření ovlivňuje:

- množství kontaktů
- „nakažlivost“ - jaké procento lidí se nadchne
 - zajímavost tématu,
 - charakteristiky technologie,
 - charakteristiky lidí (znalosti, vztah k technologiím, vybavení, ochota zapojovat se),
 - pobídky, motivace,
 - subjektivní normy,
 - zpětná vazba od VS.

Obrázek 14: faktory ovlivňující šíření participativních technologií

ZÁVĚR

Participativní technologie přinášejí nové možnosti pro spolupráci obyvatel a veřejné správy. Úroveň obcí je pro tuto aktivitu obzvláště vhodná, protože lidé řeší problémy místa, ve kterém žijí a ke kterému mají určitý vztah. Díky zpětné vazbě vidí, jestli jejich aktivita přinesla nějakou změnu, což následně ovlivní jejich další aktivity. IS pro spolupráci obyvatel a veřejné správy jsou v tomto procesu nástrojem, a proto lze očekávat, že se bude jejich využití dále rozšiřovat a jejich výzkum se bude rozvíjet.

LITERATURA

- ABU-TAYEH, G., NEUMANN, O., STUERMER, M. **Exploring the Motives of Citizen Reporting Engagement: Self-Concern and Other-Orientation.** Business & Information Systems Engineering, 2018, 60(3), s. 215–226. ISSN: 2363-7005.
- AGERE, S. **Promoting good governance: Principles, practices and perspectives.** Commonwealth Secretariat, Vol. 11, 2000. ISBN 978-0-85092-629-3.
- ARNSTEIN, S. R. **A ladder of citizen participation.** Journal of the American Institute of Planners, 1969, 35(4), 216–224. ISSN: 0002-8991.
- BRABHAM, D. C. **Crowdsourcing the public participation process for planning projects.** Planning Theory, 2009, 8, s. 242–262. ISSN: 14730952.
- CARDULLO, P., KITCHIN, R. **Being a citizen in the smart city: Up and down the scaffold of smart citizen participation in Dublin, Ireland.** GeoJournal, 2017, s. 1–13. ISSN: 0343-2521
- CONSOLI, S., RECUPERO, D. R., MONGIOVI, M., PRESUTTI, V., CATALDI, G. AND PATATU, W. **An Urban Fault Reporting and Management Platform for Smart Cities.** Assoc Computing Machinery, 2015, s. 535–540. ISSN: 00045411.
- CRAWFORD, S.P., WALTERS, D. **Citizen-Centered Governance: The Mayor’s Office of New Urban Mechanics and the Evolution of CRM in Boston.** SSRN Electronic Journal, 2013. [online]. [cit. 2018-04-11] Dostupné z: <https://doi.org/10.2139/ssrn.2307158>
- DE FILIPPI, F., COSCIA, C., BOELLA, G., ANTONINI, A., CALAFIORE, A., CANTINI, A., ... SCHIFANELLA, C. **MiraMap: A We-Government Tool for Smart Peripheries in Smart Cities.** IEEE Access, 4, 2016, s. 3824–3843. ISSN: 21693536.
- DESANCTIS, G., POOLE, M. S. **Capturing the complexity in advanced technology use: Adaptive structuration theory.** Organization science, 1994, 5(2), s. 121–147. ISSN: 15265455.
- DESOUZA, K. C., BHAGWATWAR, A. **Technology-enabled participatory platforms for civic engagement: the case of US cities.** Journal of Urban Technology, 2014, 21(4), s. 25–50. ISSN: 10630732.
- EVANS-COWLEY, J., HOLLANDER, J. **The new generation of public participation: Internet-based participation tools.** Planning Practice and Research, 2010, (25), s. 397–408. ISSN: 1360-0583.
- GABRYS, J. **Programming environments: Environmentality and citizen sensing in the smart city.** Environment and Planning D: Society and Space, 2014, 32(1), s. 30–48. ISSN: 0263-7758.
- CHERNS, A. **The principles of sociotechnical design.** Human relations, 1976, 29(8), s. 783–792. ISSN: 00187267.
- CHUN, S., SHULMAN, S., SANDOVAL, R., HOVY, E. **Government 2.0: Making connections between citizens, data and government.** Information Polity, 2010, 15(1, 2), s. 1–9. ISSN: 18758754.
- KOPÁČKOVÁ, H., LÍBALOVÁ, P. (2019). **Quality of Citizen Reporting Tools at Municipal Level.** Journal of Information Systems Engineering & Management, 4(3), em0092.
- KOPÁČKOVÁ, H., LÍBALOVÁ, P. (2019). **Citizen reporting as the form of e-participation in smart cities.** 14th Iberian Conference on Information Systems and Technologies (CISTI), Coimbra, Portugal, p. 1–6.
- KOPÁČKOVÁ, H. **Reflexion of citizens’ needs in city strategies: The case study of selected cities of Visegrad group countries.** Cities, 2019, 84, s. 159–171. ISSN: 02642751
- KOPÁČKOVÁ, H. **Informační systémy pro spolupráci obyvatel a veřejné správy v konceptu chytrých měst.** Teze habilitační práce, Univerzita Pardubice, 2019. ISBN: 8075602684.
- LEAVITT, H., WHISLER, T. **Management in the 1980’s.** Harvard Business Review, 1958, (36), s. 41–48. ISSN: 0017-8012.
- LEAVITT, H. **Applied organizational change in industry: Structural, technological and humanistic approaches.** In: March, G. J. Handbook of organizations, Chicago, Rand McNally, 1965, s. 1144–1170. ISBN: 0528686860.

- LINDERS, D. **From e-government to we-government: Defining a typology for citizen coproduction in the age of social media.** *Government Information Quarterly*, 2012, 29(4), s. 446–454. ISSN: 0740624X.
- MACINTOSH, A. **Characterizing e-participation in policy-making.** In: **Proceedings of the 37th Annual Hawaii International Conference on System Sciences**, IEEE, 2004, s. 10–18. ISBN: 0-7695-2056-1.
- NORMAN, D. A., DRAPER, S. W. **User centered system design: New perspectives on human-computer interaction.** Lawrence Earlbaum Associates, Hillsdale, NJ, 1986. ISBN: 0898597811
- O'BRIEN, D. T., OFFENHUBER, D., BALDWIN-PHILIPPI, J., SANDS, M., GORDON, E. **Uncharted territoriality in coproduction: The motivations for 311 reporting.** *Journal of Public Administration Research and Theory*, 2017, 27(2), s. 320–335. ISSN: 1053-1858.
- O'BYRNE, J. C. **The Diffusion and Evolution of 311 Citizen Service Centers in American Cities from 1996 to 2012.** A Study to Identify the Catalysts for the Adoption of Citizen Engagement Technology (Doctoral dissertation, Virginia Tech), 2015.
- OFFENHUBER, D. **Infrastructure legibility – a comparative analysis of open311-based citizen feedback systems.** *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, 2014, 8(1), s. 93–112. ISSN: 17521378.
- ORLIKOWSKI, W. J. **The duality of technology: Rethinking the concept of technology in organizations.** *Organization science*, 1992, 3(3), s. 398–427. ISSN: 1047-7039.
- ROGERS, E. M. **Diffusion of innovations. Fifth edition.** New York: Simon and Schuster, 2010. ISBN: 0743222091.
- SCHMIDTHUBER, L., HILGERS, D., GEGENHUBER, T., ETZELSTORFER, S. **The emergence of local open government: determinants of citizen participation in online service reporting.** *Government Information Quarterly*, 2017, 34(3), s. 457–469. ISSN: 0740624X.
- SOLVAK, M., UNT, T., ROZGONJUK, D., VÖRK, A., VESKIMÄE, M., VASSIL, K. **E-governance diffusion: Population level e-service adoption rates and usage patterns.** *Telematics and Informatics*, 2019, (36), s. 39–54. ISSN: 0736-5853.
- SUSANTO, T. D., DIANI, M. M., HAFIDZ, I. **User Acceptance of e-Government Citizen Report System (a Case Study of City113 App).** *Procedia Computer Science*, 2017, 124, s. 560–568. ISSN: 1877-0509.
- UNPACS, 2018. **UN Globale E-Gouvernement Survey 2018—Gearing E-Government to support transformation towards sustainable and resilient societies.** UN Department of Economic and Social Affairs (UNDESA), ISBN: 978-92-1- 123208-0
- WINKLER, T. J., GÜNTHER, O., TROUVILLIEZ, G. HIRSCH, H. **Participatory urban sensing: Citizens' acceptance of a mobile reporting service.** In: **The 20th European Conference on Information Systems (ECIS'12)**, Barcelona, Spain, paper 106. 2012. ISSN: 00002012.
- YOU, L., MOTTA, G., LIU, K., MA, T. **City feed: A pilot system of citizen-sourcing for city issue management.** *ACM Transactions on Intelligent Systems and Technology (TIST)*, 2016, 7(4), s. 53. ISSN: 21576912.
- ZHAO, Y., ZHU, Q. **Evaluation on crowdsourcing research: Current status and future direction.** *Information Systems Frontiers*, 2014, 16(3), s. 417–434. ISSN: 1387-3326

PŘÍLOHA Č. 1

Seznam inovativních obcí, které zavedly ISHZ Zmapujto v prvních třech letech

Obec	Rok	Obec	Rok	Obec	Rok
Kolín	2010	Karlovy Vary	2012	Praha-Libuš	2012
Praha 1	2010	Karviná	2012	Praha-Velká Chuchle	2012
Praha 3	2010	Kladeruby nad Oslavou, Třebíč	2012	Pravice, Znojmo	2012
Kutná Hora	2011	Kláštepec nad Orlicí, Ústí nad Orlicí	2012	Prostějovičky, Prostějov	2012
Luštěnice, Mladá Boleslav	2011	Kněžice, Jihlava	2012	Přelíc, Kladno	2012
Mladá Boleslav	2011	Kostelec na Hané, Prostějov	2012	Puclice, Domažlice	2012
Biskupice, Chrudim	2012	Kostelec u Křížků, Praha-východ	2012	Rádlů, Jablonec nad Nisou	2012
Bouzov, Olomouc	2012	Krčmaň, Olomouc	2012	Raškovice, Frýdek-Místek	2012
Brno-jih	2012	Krupka, Teplice	2012	Ratíškovice, Hodonín	2012
Brno-Maloměřice a Obřany	2012	Křešice, Litoměřice	2012	Rokycany	2012
Brno-střed	2012	Kuroslepy, Třebíč	2012	Ronov nad Doubravou, Chrudim	2012
Bruntál	2012	Kyjov, Hodonín	2012	Rožmitál na Šumavě, Český Krumlov	2012
Břasy, Rokycany	2012	Libovice, Louny	2012	Sedlčany, Příbram	2012
Březová nad Svitavou, Svitavy	2012	Liбуšín, Kladno	2012	Semily	2012
Černovice, Blansko	2012	Liřtínov, Most	2012	Slaný, Kladno	2012
Česká Bělá, Havlíčkův Brod	2012	Měcholupy, Louny	2012	Smečno, Kladno	2012
Čížkov, Nepomuk, Plzeň-jih	2012	Meziříčko, Žďár nad Sázavou	2012	Sokolov	2012
Děpoltovice, Karlovy Vary	2012	Miličín, Benešov	2012	Staňkov, Domažlice	2012
Dobřany, Plzeň-jih	2012	Milín, Příbram	2012	Stonava, Karviná	2012
Dolní Heřmanice, Žďár nad Sázavou	2012	Mníšek pod Brdy, Praha-západ	2012	Svatobořice-Mistřín, Hodonín	2012
Dolní Studénky, Šumperk	2012	Nový Jičín	2012	Tupařky, Kutná Hora	2012
Dřínov, Slaný, Kladno	2012	Odry, Nový Jičín	2012	Ústí nad Labem-město	2012
Herálec, Havlíčkův Brod	2012	Opava (nečleněná část města)	2012	Velké Březno, Ústí nad Labem	2012
Hořiněves, Hradec Králové	2012	Peč, Ji ndřichův Hradec	2012	Velké Meziříčí, Žďár nad Sázavou	2012
Hroznětín, Karlovy Vary	2012	Plzeň 1	2012	Veltrusy, Mělník	2012
Hrutov, Jihlava	2012	Plzeň 3	2012	Vítkov, Opava	2012
Cheb	2012	Plzeň 8-Černice	2012	Vracov, Hodonín	2012
Chornice, Svitavy	2012	Poděbrady, Nymburk	2012	Vranov, Benešov	2012
Chrástřany, Kolín	2012	Polička, Svitavy	2012	Vratimov, Ostrava-město	2012
Jestřebí, Česká Lípa	2012	Praha 10	2012	Vyškov	2012
Jičín pod Bukovou, Jablonec nad Nisou	2012	Praha 12	2012	Zbiroh, Rokycany	2012
Jistebník, Nový Jičín	2012	Praha 14	2012	Zlatníky-Hodkovice, Praha-západ	2012

DOC. RNDR. BOHUMÍR ŠTĚDROŇ, CSC.

Studoval na Masarykově univerzitě v Brně, Univerzitě Karlově v Praze, Technische Hochschule Hannover a Ashridge Management College ve Velké Británii. Prošel řadou manažerských funkcí (ředitel mezinárodního odboru Úřadu pro ochranu osobních údajů, ředitel marketingu HK ČR, kde organizoval řadu manažerských a technologických misí do USA a zemí EU aj.). Přednášel internetový marketing a prognostiku na University of Northern Virginia. Přednášel v anglickém jazyce v rámci programu Atlantis, společného projektu FD ČVUT a amerických univerzit. Je autorem nebo spoluautorem 25 knih a vysokoškolských učebnic; 3 vyšly v zahraničí.

V současnosti přednáší mezinárodní a politický marketing, politologii, manažerské rozhodování a prognostiku na Karlově univerzitě, Českém vysokém učení technickém v Praze a Vysoké škole mezinárodních a veřejných vztahů, kde je ředitelem Prognostického ústavu a výkonným redaktorem časopisu JDSS.

Spolupracuje s Masarykovou univerzitou v Brně a Fakultou managementu Komenského univerzity v Bratislavě na vědeckých projektech. Pracoval rovněž jako soudní znalec v oboru Kybernetika a výpočetní technika.

Je předsedou Prognostického klubu České manažerské asociace, členem Hospodářské komory, smíšených obchodních komor, České společnosti pro politické vědy a prezidentem České asociace Římského klubu.

K jeho zálibám patří divadlo (autor 5 divadelních her), hudba, astronomie a šach.

SVOBODA ZDOLA

A EFEKTIVNĚ FUNGUJÍCÍ POLITICKÝ SYSTÉM

BOHUMÍR ŠTĚDRŮ

ÚVOD

Participace se z hlediska manažerské politologie pohybuje po trajektorii deformované sinusoidy. Např. ve starověku řecký městský stát (polis) se většinou rozkládal na rovné pláni obklopené horami, které městu zajišťovaly přirozenou hranici a ochranu. Obyvatelé kolem měst budovali vysoké silné zdi pro ochranu demokracie. Na vyvýšeném místě stála akropolis. V centru města byla agora, náměstí určené pro politická shromáždění lidu a trhy. A politická shromáždění prováděla zásadní rozhodnutí. V odlišném případě diktatura Luciuse Cornelia Sully po dobytí Říma římským vojskem znamenala minimalizaci jakékoliv participace.

V historii se pravidelně opakuje Podobný kyvadlový pohyb. Začátek francouzské revoluce znamenal vysokou participaci všech občanů, jakobínská diktatura minimalizovala účast občanů na politické moci. Postup thermidoriánů a odstranění M. Robespiera znamenal opět zvýšení participace. Zůstává historickým selháním ruské revoluční politické elity, že nepostupovala proti hlavním představitelům stalinského teroru analogicky, jako francouzská elita proti představiteli jakobínského teroru. Thermidorem ruské revoluce byla až

smrt J.V. Stalina, kdy armáda likviduje vedení pretoriánské gardy NKVD a nastává Chruščovovo „Direktorium“.

Výmarská republika představuje vysokou míru participace, nástup NSDAP opět participaci minimalizuje. Později zavedení McArturových reforem v poraženém Japonsku znamená zvýšení participace. Avšak současné politologické analýzy ukazují, že autoritativní, rasistický a klientský systém v Japonsku se jen skryl, transformoval a získal demokratickou fasádu. Vedoucí politická strana v Japonsku již vládne podstatně déle než komunistické strany ve východní Evropě po druhé světové válce.

Z hlediska manažerské politologie jsou zajímavé následující skutečnosti:

V USA byly realizovány experimenty, zda ředitel nebo generální ředitel firmy (v utajení) by byl přijat do vlastní nebo podobné firmy. Ukázalo se, že nikoliv. Žádný z ředitelů nemohl pracovat v referentské funkci ve vlastní firmě nebo byl v krátké době vyhozen. Zcela analogicky, G. Husák se hodil pouze na funkci „generálního ředitele“ a je pochopitelné, že byl třikrát vyloučen

z Komunistické strany. Současný generální tajemník KS Číny žádal šestkrát o přijetí a podařilo se to teprve na sedmý pokus, a to ještě měl štěstí, že nebyl vyloučen v průběhu kariéry.

Manažerská politologie představuje novou vědeckou disciplínu, která vychází z analogie mezi vývojem složitých systémů (v biologii a velkých firmách) a politickými systémy. Manažerská politologie vychází ze skutečnosti, že vývoj probíhá po sinusoidě a logistické křivce (prudký růst z počáteční fáze se postupně zpomaluje a nakonec zastaví).

Např. ruská revoluce se pohybovala s časovým zpožděním 128 let po trajektorii francouzské revoluce se čtyřmi velmi podobnými etapami, a to jakobínský teror (J. Stalin), Direktorium (kolektivní vedení N. S. Chruščova), konzulát a císařství (generál L. Brežněv). Analogicky v Austrálii v důsledku izolace se udržely zastaralé biologické druhy; na Kubě v důsledku izolace se udržel zastaralý politický systém (raná feudální monarchie se státním marxistickým náboženstvím a chybějícími mechanismy nástupnictví).

Velké politické systémy procházejí řadou vývojových etap a v průběhu vývoje vytvářejí ve svém okolí modifikovanou kopii (McArturovy reformy v Japonsku a tzv. západní i východní Evropa po druhé světové válce).

Pokud jde o starší interpretace evoluce politických systémů, zmiňme např. Edwarda Gibbona, jednoho z nejvýznamnějších britských historiků, který analyzoval **před více než 200 lety** příčiny rozpadu římského impéria a vyčíslil řadu příčin, z nichž uvádíme (Gibbon, 1983):

- 1. Valná většina obyvatel preferuje zábavu před prací.
- 2. Tradiční role otců jako živitelů rodiny je zpochybňována, množí se rozvrácené vztahy a svobodně žijící matky bez otců.

- 3. Literatura a umění se stávají bezduchými. Vytváří se planá zábava za každou cenu. Umělecká díla jsou depresivní, nevkusná, nic neříkající, ale přesto za ně bohatí zaplatí obrovské sumy.
- 4. Povinná vojenská služba vlasti je odmítána, zpochybňována, vysmívána a posléze zákonem zrušena. Armádu tvoří nájemní žoldnéři.
- 5. Lidé pilně pracující jsou zesměšňováni a jako vzor se staví prázdní pokrytci, populisté, pochybní umělci a takzvané celebrity.
- 6. Daňové zatížení obyvatelstva stále roste a stát přerozděluje neúměrně vysoké částky. Lidé se nebojí nepracovat, protože stát se o ně vždy nějak postará.
- 7. Státní dluh roste do nikdy nesplacitelné výše.
- 8. Přestává se vyrábět a pěstovat, protože výroba doma je moc drahá a potraviny a výrobky se dovážejí ze satelitních zemí.
- 9. Kdo se dostal do funkce, kde může ze státního krásk, většinou tak činí. Postižitelnost těchto zločinů je velmi malá.
- 10. Početí a výchova dětí je vnímáno jako obtěžující a děti se rodí stále méně.
- 11. Veřejné funkce se stávají předmětem kořisti, zisku, udělují se za úplatky, a kdo je získal, chce z nich kořistit, aby se mu vložený úplatek několikanásobně vrátil.
- 12. Staletími předků prověřené hodnoty jako je čest, smysl pro povinnost, zodpovědnost, nadšení pro práci, pro dobročinnost, zápal pro věci veřejné, jsou vysmívány a zesměšňovány.
- 13. Do země přichází velké množství cizinců.

K dalším klíčovými součástmi manažerské politologie patří historie (vznik a rozpad impérií), statistika, prognostika a krizové řízení.

Manažerská politologie¹ vychází rovněž z krizového řízení velkých firem. Např. v Evropské komisi i Evropském parlamentu došlo v současnosti k degeneraci a „výmarizaci“ politického managementu. Je nutná reforma a nabízí se zde

1 Štědroň B.: Manažerská politologie – nová vědecká disciplína, mezinárodní konference VŠFS, 2018, https://www.vfsf.cz/prilohy/konference/lk_2018_sbornik_pdf.pdf, str.45

postup J. Welche, kterého v roce 1999 magazín Fortune jmenoval „Manažerem století“ a který reformoval firmu General Electric (např. počet pracovníků klesl o více než 100 000). Reforma může mj. zahrnovat redukci členů Evropského parlamentu i komise na polovinu. (Římský senát, politický orgán před 2000 lety, měl za G. J. Césara 900 členů a představoval proto zcela nefunkční politickou strukturu.)

ROZPAD PRÁVNÍHO STÁTU

V Česku je nyní platných přibližně dva miliony právních norem a každoročně jich přibývá. Podobná situace je v ostatních zemích EU i USA. Nejde jen o zákony, právní normou se rozumí také vyhlášky, nařízení vlády, další opatření ministerstev, krajů a obcí nebo některých aktů prezidenta, třeba amnestie.

Počet zákonných norem začal strmě růst zejména v posledních dvaceti až třiceti letech: kolem roku 1948 jich bylo zhruba 50 tisíc, hranice 200 tisíc byla prolomena roku 1964, milion padl v roce 1985. Podstatným rysem je, že norem zásadně neubývá, naopak.

Poslední relevantní „sčítání“ si nechalo zpracovat oddělení publikace Sbírkou zákonů a Sbírkou mezinárodních smluv ministerstva vnitra k roku 2010. A tehdy šlo o 1 600 000 právních norem.

Zdroj: Odbor legislativy a koordinace předpisů MV ČR (prezentace ze září 2015)

Trend ČR v posledních letech je lineární a stoupající a podle některých odhadů v současnosti se pohybuje na hranici dvou milionů právních norem.

Vymahatelnost práva se musí logicky snižovat (jako když za lokomotivu neustále přidáváte vagon). Až se proces vymahatelnosti zastaví, vyvolá rozpad celého politického systému. Nelze nezmínit snahu prezidenta Spojených států Donalda Trumpa o redukci počtu právních norem. Systémovým řešením je postupné snižování počtu právních norem (každá nová právní norma musí vést ke zrušení dvou dalších z minulosti) na úroveň První republiky, popř. reforma politického systému na britský systém na principu precedentů. Zajímavý je i podnět využít pro soudní rozhodování systémy umělé inteligence, protože umělá inteligence zvýší rychlost rozhodovacích procesů.

Pro zajištění udržitelného demokratického vývoje a vysoké míry participace je nutná reforma politického systému.

Z hlediska manažerské politologie obsahuje současný politický systém v ČR (a řadě dalších členských zemí EU) komponenty chaosu a anarchie²⁾, ke kterým patří:

- selektivní a mimořádně pomalá vymahatelnost práva ve složitějších případech (velké banky a nadnárodní firmy);
- adorace voleb a ignorování skutečnosti, že volby jsou jen prostředkem k vytvoření stabilních exekutivních struktur, které budou řešit problémy občanů;
- absence dlouhodobé koncepce a priorit jak v ČR i EU; EK řeší emisní limity pro sekačky na trávu místo koncepčního řešení uprchlické krize, a využití úspěšných zahraničních modelů (např. J. Voskovec čekal na povolení k pobytu v USA na Ellis Island jedenáct měsíců);
- ignorování negativních trendů v ekonomickém vývoji zemí (negativní trendy v komerčních systémech mohou být analyzovány bonitními a bankrotnímu modely).

Při zpětném pohledu představuje společensko-politický model šedesátých až devadesátých let

2 DVOŘÁKOVÁ, V., Rozkládání státu, Universum, Praha 2012, ISBN 978-80-242-3488-5

Zahradní slavnost Václava Havla. I selfmademan Hugo Pludek může realizovat závratnou kariéru (podobně jako V. Havel). Nikdo neví, kdo je, kdo za ním stojí, jakou má funkci, a přitom formuluje uznávané pseudohodnoty v pluralitním systému Zahajovačské služby a Likvidačního úřadu. Částečná ztráta identity je jen virtuální.

Globalizovaná komerční, mediální, finanční a kriminální moc preferuje v současnosti (2019) jiný politický model, a to Král Vávra od autora M. Uhdeho. Současné politické uspořádání se v kontextu modelu Král Vávra kvalitativně změnilo. Značné politické napětí i destruktivní trendy, včetně úpadku právního státu v euroatlantické zóně, jsou dány zejména dichotomií mezi demokraticky zvolenými politiky, kterým rozhodovací moc chybí, a globalizovanou anonymní mocí.

Globalizovaná komerční, mediální, finanční a kriminální moc degraduje i vrcholové politiky, např. německého prezidenta, s určitou mírou zjednodušení, do role řečníka na pohřbech, a marketingově preferuje nevykonné a amatérské politiky, kteří globalizovanou moc neohrožují, ať již jde o vykonstruované mezinárodní arbitráže nebo ochranu tzv. temného internetu. Do této kategorie patří nečinnost Evropské komise nebo parlamentu v celé řadě segmentů (např. segmentu tzv. uprchlické krize). V Evropské komisi i Evropském parlamentu došlo v současnosti k degeneraci (Gibbon, 1983) a „výmarizaci“ politického managementu. Je nutná reforma tohoto Domu z karet a nabízí se zde postup J. Welche, který reformoval firmu General Electric.

V roce 1990 byla v Československu degenerovaná feudální monarchie se státním marxistickým náboženstvím (které působilo jako opium a vytvářelo falešné vědomí o „dokonalosti“ existujícího politického systému) nahrazena otevřeným politickým systémem.

Za 30 let je Česká republika nejprůmyslovější zemí EU a také zemí s nejnižší nezaměstnaností. Pro udržení toho mimořádného úspěchu je nutná

systémová reforma politického systému, zahrnující obnovení vymahatelnosti práva a aplikaci umělé inteligence.

Reforma by měla v ČR v minimální verzi zahrnovat:

- poslanecká sněmovna má 100 členů; politická strana, která zvítězí, ve volbách získá 60 poslanců, tj. 60% (bonus za vítězství, podobně jako některých zemích EU);
- spojení nedůvěry vládě se schválením vlády nové;
- ministr musí mít ukončenou vysokou školu, certifikovanou znalost anglického jazyka a nejméně 5 let praxe ve vedoucí funkci;
- Poslanecká sněmovna přijímá nebo odmítá zákony vcelku;
- tzv. poslanecké obstrukce jsou omezeny časovým limitem 10 minut/den;
- při zvyšování zadlužení státu nebo poklesu HDP jsou v odpovídajícím poměru snižovány platy poslanců a ministrů;
- volby do Poslanecké sněmovny se konají jednou za 5 let; v případě neustavení vlády do 3 měsíců po skončení voleb z důvodů politické nestability jmenuje prezident vládu odborníků (předsedové soudů, CEO, ředitelé úspěšných bank, rektori aj.) na celé volební období. V tomto případě se platy poslanců a senátorů redukuje na 50%;
- imunita poslance se týká jen veřejných projevů, antidopingové testy pro vrcholové politiky jako ve sportu;
- poslanci nesmějí být v žádném dalším pracovním poměru a podnikat; sankce za nepředložení dokladů je minimálně 2 miliony korun;
- renegociace mezinárodních smluv nevýhodných pro ČR (o ochraně investic), které umožňují tunelování státního rozpočtu cestou vykonstruovaných mezinárodních arbitráží;
- sektorová daň na firmy s nejasnou majetkovou strukturou a firmy v daňových rájích (určených právním předpisem);
- firmy s nejasnou majetkovou strukturou a firmy v daňových rájích se nemohou ucházet o státní zakázky;

- Úřad pro ochranu hospodářské soutěže může na požádání jiného ústředního orgánu státní správy nebo samosprávy organizovat výběrová řízení;
- regulační orgány např. ČNB, Antimonopolní úřad nebo Úřad na ochranu osobních údajů není možné žalovat, jen se odvolat na rozkladovou komisi;
- zakonspirované orgány státní správy musí publikovat svoje spolupracovníky v médiích a akademické sféře, včetně výše honoráře; porušení zákona bude trestáno pokutou nebo vězením, popř. obojím;
- odvolací soud rozhoduje a nevrací případ soudu nižší instance;
- zákon o lobbingu (podle modelu z USA);
- zákon o lichvě (švýcarský model);
- zákon o domovském právu (podle modelu z První republiky)
- po dosažení určité velikosti dluhu (např. desetinásobek) se již dluh nezvyšuje a úroky jsou považovány za splátky dluhu (zastropování podle modelů v EU i ve světě, popř. jako ve starověkém Římě)
- příspěvek v nezaměstnanosti je podmíněn odpracováním stanoveného počtu hodin na veřejných prospěšných pracích (podle zkušenosti v EU); sankce v případě nepřijetí uchazečem vhodného zaměstnání
- péče o dítě je zaměstnání za průměrnou mzdu
- povinná vojenská služba pro muže i ženy s možností získání vysoké odborné kvalifikace (podle švýcarského vzoru);
- doprava v městech zdarma (a rovněž v celých oblastech s vysokou nezaměstnaností);
- kdo sportuje, má slevu na sociálním a zdravotním pojištění; státní správa a samospráva povinně sportuje i v pracovní době;
- zrušení anonymních telefonních karet;
- každá zpravodajská relace v médiích v časech vysoké sledovanosti musí na závěr obsahovat matematickou, technickou nebo literární hádanku a usměvavé děti na obrazovce.

Možnosti zneužití vyspělých IT technologií a umělé inteligence je možné eliminovat:

- pro připojení k internetu je nutná identifikace jako pro připojení k vlastnímu bankovnímu kontu;
- úřady pro ochranu osobních údajů mohou operovat na celém světě bez omezení;
- antimonopolní úřady okamžitě zasahují (bez možnosti soudního přezkoumání) v případech, kdy globální firma ovládá více než 10% trhu (antimonopolní úřady USA a EU dávno měly zasáhnout v případě firem GOOGLE, FACEBOOK, AMAZON, APPLE i ALIBABA a dalších firem);
- dominantní postavení „vedoucích“ firem ohrožuje demokratický vývoj mnohem více, než v minulosti vedoucí úloha např. komunistických stran, deklarovaná ústavou ve východoevropských zemích;
- zákaz činnosti tzv. antireklamních firem (po zaplacení vysoké částky firma garantuje nulový výskyt objednané informace v médiích. Je podezření, že převaděčské gangy si takovým způsobem zajistily nulovou publicitu o svých ziscích, které Interpol a Europol oficiálně odhadují na více než 6 miliard USD ročně).
- Navržená reforma zvýší rychlost rozhodovacích procesů, zajistí vysokou míru participace a udržitelnost demokracie a umožní efektivní aplikaci systémů umělé inteligence. Politická část reformy musí pochopitelně být projednána se spojenci v NATO a EU, aby se eliminovaly nejrůznější varianty scénářů typu „1968“.

Současný diktát globalizované komerční, mediální, finanční a kriminální moci představuje značně nedemokratický trend a vytváří systém „vyvolených“ (R. Fuld, který svou hazardní strategií ke přivedl krachu banku Lehman Brothers a podle britských zdrojů na krachu vydělal půl miliardy dolarů, nebyl souzen, zcela v rozporu s americkým právním řádem) **a „zatracených“** (firma Volkswagen, rovněž zcela v rozporu s právním státem).

Voliči budou postupně reagovat na propagaci terorismu kartelizovanými médii i na budoucí terorismus formou útoků např. na velkovýrobu potravin a vodní zdroje, stejně jako na nečinnost politických struktur, preferencí autoritativních a vojenských systémů.

Bez reformy politického systému se prohloubí „výmarizace“ existujících politických systémů a sníží možnosti participace.

ZDROJE:

- Dvořáková Vladimíra: „**O prostoru korupčních příležitostí**“, nakladatelství SLON, Praha 2020
- Dvořáková Vladimíra: „**Rozkládání státu**“, nakladatel Univerzum, Praha 2012
- Štědroň B. a kol.: „**Právo a umělá inteligence**“ nakladatelství A. Čeněk, Praha 2020
- Štědroň a kol.: „**Prognostika**“, C. H. BECK, Praha 2019
- Štědroň, B., Kostrec, M.: Towards managerial politology, Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie, „ **Progresívne prístupy a metódy zvyšovania efektívnosti a výkonnosti organizácií**“, Hotel BOBOTY, Vrátna dolina, SLOVENSKO 4.–5. 10. 2018, Fakulta managementu Komenského univerzity Bratislava, ISBN 978-80-972984-1-8, EAN 9788097298418
- Štědroň B.: Manažerská politologie-nová vědecká disciplína, mezinárodní konference VŠFS, 2018, https://www.vsfs.cz/prilohy/konference/lk_2018_sbornik_pdf.pdf, str.45
- Štědroň, B., Šíma J., Čáslavová, E.: a kol.: Mezinárodní marketing, nakladatelství C. H. Beck, Praha 2018, ISBN 978-80-7400-441-4
- Štědroň, B., Štědroň, J.: Towards evolutionary politology, Politické vedy 3/2018, ISSN1335-2741, UMB SR

PHDR. ZBYNĚK FIALA

ALTERNATIVA ZDOLA

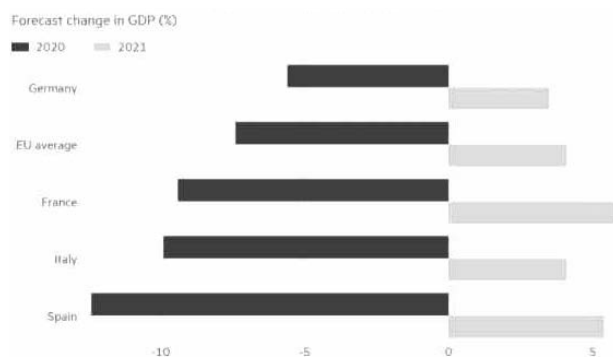
Novinář, bývalý šéfredaktor týdeníku Ekonom, ale také Literárních novin a Zdraví, zakladatel finanční rubriky Práva, zahraničář předrevoluční Mladé fronty a externí spolupracovník ekologického pořadu Nedej se! na ČT2. Nyní publikuje v názorovém portálu Vaše věc.cz. Vystudoval žurnalistiku na Fakultě žurnalistiky University Karlovy (1969), krátce tam provozoval i mediální vědu v Ústavu žurnalistiky FŽ UK. Spoluzakladatel Alternativy Zdola.

PARTICIPACE A HOSPODÁŘSKÁ OBNOVA

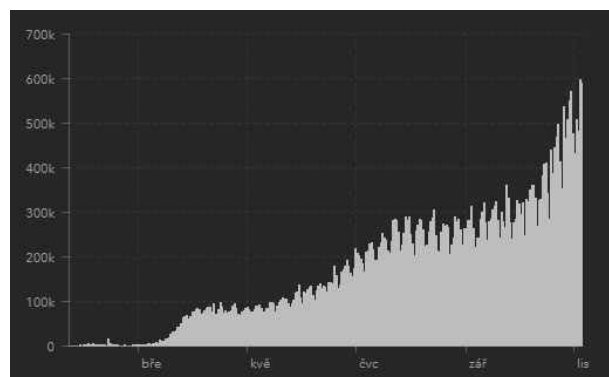
INTERNETOVÁ KNIHOVNA NÁVODŮ PODLE GWENDOLYN HALLSMITHOVÉ

ZBYNĚK FIALA

Až se vzpamatujeme z pandemie, začneme mluvit o obnově národní ekonomiky. Odhady budoucího hospodářského vývoje jsou však stále horší. Rozplývají se představy, že za rok nahradíme, co jsme v měsících vypnuté nebo silně bržděné společnosti ztratili. Letošní propad ekonomiky EU v důsledku pandemie může být podle Evropské komise podstatně větší, než přírůstek v roce 2021, který to měl nahradit. Velký propad má mít i náš nejbližší partner Německo (2020 pokles o 6%, 2021 růst o 3%).

Odhady hospodářského vývoje 2020/21
Zdroj: Evropská komise

Denní přírůstky nových případů COVID-19 ve světě od února do listopadu 2020

Na internetu je ucelená sada návodů, jak přistupovat k hospodářské obnově prostřednictvím participativních aktivit na lokální nebo regionální úrovni. Ten nejzajímavější představuje něco mezi učebnicí a encyklopedií, přestože se sám skromně označuje jen za průvodce (guide). Pokouší se nově navštívit naše skutečné potřeby a jak dosahovat jejich uspokojení, proto sáhl po zkratce LASER. Znamená to Local Action for Sustainable Economic Renewal, neboli Lokální akce pro udržitelnou hospodářskou obnovu. Výraz obnova v kombinaci

s udržitelností zároveň znamená, že bychom měli napravit důsledky drancování a devastace, které byly charakteristické pro hospodářský úspěch v etapě posvátného Růstu.

LASER k tomu přistupuje docela revolučně a opírá se o nové paradigma, kdy cílem není hospodářský růst, ale vytváření reálného bohatství, uspokojování potřeb lidí. Pojem **reálné bohatství** si zapamatujme.

Šance na takovou hospodářskou obnovu je založena na partnerství občanských aktivistů, místních úřadů, orgánů samosprávy, regionálních univerzit a dalších veřejných institucí s podnikatelskými osobnostmi a jejich organizacemi a uskupeními. Cílem je budování komunitního kapitálu. Také **komunitní kapitál** je pojem, který si zaslouží hlubší pozornost.

Smyslem udržitelné hospodářské obnovy není jen vytvářet pracovní místa a zajišťovat slušnou mzdu, ale rozšiřovat okruh toho, kde **místní lidé fungují jako vlastníci** a mají tam příjmy ze svých investic. Je to lepší než vydělávat jen pro někoho jiného.

Jedním z cílů takové obnovy je větší **suverenita a soběstačnost**, jinými slovy snižování závislosti na globálních trzích a využití domácího trhu i za pomoci nástrojů místní směny.

Dalším cílem je vytváření protíváhy k přílišné orientaci na export. Je tam příliš mnoho rizik, jak ukázala i pandemie, a taky je třeba zastavit drancování přírodních zdrojů. Jedním z významných rozvojových cílů musí být naopak **obnova prostředí**.

Co je reálné bohatství? Je to vytváření podmínek pro spokojený život lidí, pro uspokojování širokého spektra lidských potřeb. Jistěže k tomu potřebujeme i peníze, ale zdaleka nejsou všechno. Zároveň musíme brát ohled na udržitelnost rozvoje, který se nesmí odehrávat na úkor příštích generací. Co je komunitní kapitál? Jedná se o aktiva se

schopností vytvářet jiná aktiva. Je to opak toho, když jenom čerpáme, až vyčerpáme. Dobře, a co jsou tedy ona aktiva? Jsou to systémy, programy a instituce, jejichž prostřednictvím uspokojujeme lidské potřeby. Když pak ty potřeby utřídíme, vidíme potřeby sociálně-kulturní, dále potřeby lidského rozvoje, pořádku (správy), stejně jako potřeby finanční, hmotné a environmentální. Komunitní kapitál tak představuje všechno, co umožňuje tyto potřeby uspokojovat. Změna paradigmatu tedy spočívá v tom, že komunitní rozvoj musí vycházet z potřeb a za hlavní bohatství považovat jejich uspokojování. To je jiná cesta než přes peníze a dává taky mnohem více příležitostí.

Konečně bychom si měli říci, kdo to tvrdí a co nám k tomu nabízí. Autory učebnice udržitelného rozvoje lokální akce čili — LASER — je několik světově uznávaných osobností s příslušnými organizacemi za zády. Nejznámější je **Hunter Lovinsová**, spoluautorka přelomové knihy *Natural Capitalism*, a **Bernard Lietaer**, autor knihy *The Future of Money*, obojí z roku 1999. Oba toho napsali mnohem víc, jak snadno zjistíte na internetu. Iniciátorem společné práce však byla **Gwendolyn Hallsmithová**, jedna ze spoluautorek Lietaera.

Hallsmithová se obklopovala dalšími osobnostmi sociálních inovací, jako je Ellen Brownová (*The Public Bank Solution*, 2013) nebo Michael Shuman, průkopník regionálního rozvoje metodou lokálního vlastnictví a vytlačování dovozů (LOIS), jak to rozvinul třeba v knize *The Local Economy Solutions* (2010). S Hallsmithovou napsali *Vermont dollars, Vermont sense* (2014), knihu orientovanou na lokální investice a pokus o založení lokální státní banky ve Vermontu podle vzoru státu Severní Dakota. Nejmenší stát americké Unie se tak stává unijní laboratoří sociálních inovací.

Malé největší město tohoto nejmenšího státu Burlington (45 tisíc obyvatel) je přímo levičácké hnízdo USA, předtím tam starostoval pozdější senátor Bernie Sanders. Hallsmithová v něm vytvořila organizaci **Global Community Initiatives** s internetovou aplikací LASER pro výměnu mezinárodních zkušeností z komunitního rozvoje. Vznikl portál, který byl nosičem spousty výukového materiálu propojeného s naší učebnicí LASER guide.

Jenže aplikace z dřevních dob se zhroutila a portál přestal fungovat. Nicméně nejzásadnější soubory byly zachráněny a najdete je nasypány na cloudových discích Googlu.

<https://sites.google.com/site/gcivtneweconomy/laser/laser-reference-materials>

Nejsou tedy tam, kam učebnice odkazuje, musejí se vytahovat ručně, ale digitální pokladnice zkušeností komunitního rozvoje je stále k dispozici a zaslouží si, aby se z ní čerpalo

Global Community Initiatives

- ▼ GCI Home
 - Upcoming Events
 - Calendars
 - Community Currency
 - Council of All Beings
 - EarthCAT
 - Farm Stand
 - Headwaters
- ▼ LASER
 - LASER Reference Materials**
 - ▼ Vermonters for a New Economy
 - New Economy Week
 - Town Meeting Campaign
 - Vermonters Resource Materials
 - Sitemap

LASER >

LASER Reference Materials

- ▼ Arts and the Creative Economy
 - 3.104. CommunityTourism.pdf
[View](#) [Download](#)
 - Cultural Heritage Tourism.pdf
[View](#) [Download](#)
- ▼ Business, Markets, Finance
 - Arkansas Feasibility Study Guide.pdf
[View](#) [Download](#)
 - Barter Training Manual.pdf
[View](#) [Download](#)
 - Building Effective Public Private Partnerships.pdf
[View](#) [Download](#)
 - Business Development as a CED Strategy.pdf
[View](#) [Download](#)
 - Business Planning Guide Review.pdf
[View](#) [Download](#)
 - Business Planning.pdf
[View](#) [Download](#)
 - Business Visitation and Mentoring.pdf
[View](#) [Download](#)
 - Community Action Radiates Power.pdf
[View](#) [Download](#)

Průvodce budování systému komunitního rozvoje a participace *LASER guide* je rozdělen do čtyř kapitol. První se věnuje aktivizaci obce (*mobilizace*),

aby se mohla pustit do tvorby atraktivní vize a navazujícího strategického plánování. Začíná radami, jak založit iniciační skupinu a sestavit funkční vedení. Pak probírá nejrůznější modely organizací pro lokální ekonomickou obnovu a klade velký důraz na včasné zapojení stakeholderů a jejich doškolení. Na vlastní tvorbu ucelené vize, samozřejmě participativně, dojde až když máme pohromadě lidi a rámcovou představu, čeho chceme dosáhnout. Pro každý krok tohoto procesu je v knihovně návod nebo rozbor podmínek. Někdy se objeví samovolně pod myši v běžném textu, jinde na něj upozorňují symboly s odkazy na maržič knihy.

Jakmile vytvoříme akceschopnou vedoucí skupinu a reprezentativní sestavu stakeholderů, měli bychom se pustit do důkladné inventury použitelných lokálních aktiv. Jak už jsme si řekli, tahle inventura nepočítá jen budovy a pozemky. Jsou to všechny systémy, programy a instituce, které uspokojují potřeby lidí. A aktiva je třeba přetvořit na kapitál, aby byla schopná vytvářet jiná aktiva.

Následují kapitoly o tvorbě strategií a jejich implementaci. Důležité je taktické doporučení, čím začít. Měly by to být „nízké hrušky“, nejprve si dávejme snadnější cíle. I tak však musí být **SMART**, tedy specifické, měřitelné, dosažitelné (*Achievable*), realistické a vymezené v čase (*Time-bound*). Do rejstříku nástrojů pak můžeme zahrnout i doplňkovou místní měnu.

Ale má vůbec smysl se do toho pouštět? Nebylo by lepší zkusit přilákat zkušené investory, nejlépe ze zahraničí? Podle průvodce *LASER guide*, víra ve všelék odjinud přehlíží několik základních skutečností:

- Rozhodující většina nových pracovních míst vzniká v malých a středních firmách, nikoliv u velkých zaměstnavatelů.
- Nové trhy, místa, kapitál, technologie a příležitosti k rozmachu vznikají, když města začnou produkovat zboží a služby, které jim dříve nabízeli vzdálení dodavatelé.

- Začínající, novátorské a podnikatelsky odvážné podniky jsou ve 21. století na vzestupu, zatímco mnoho z velkých výrobců, kteří dominovali 20. století, ztrácí půdu pod nohama.
- Dlouhodobá tvorba bohatství a ekonomická bezpečnost v daném místě jsou závislé na lokálním vlastnictví výrobních prostředků. Tam, kde zaměstnanci jen berou mzdy, zatímco zisky odtékají do vzdálených korporátních center, lokální ekonomika přichází o kapitál pro další fungování.
- Rozvoj, který je postaven na nadměrném spoléhání na export, podlamuje dlouhodobé zdraví ekonomiky. Stejná pozornost musí být věnována také místním potřebám a trhům. A komunity, které se k tomu pustí i do systémů lokální směny a sníží závislost na národní měně, mají k dispozici další možnost, jak povzbudit tvorbu lokálního bohatství.
- Pozor na podniky, které nejsou lokálně vlastněny, těm nezáleží tolik na tom, co obec potřebuje nebo co provádějí životnímu prostředí. Zvyšují také hospodářskou zranitelnost obce, protože při náhlém poklesu konjunktury vzdálení vlastníci a vedoucí pracovníci začnou propouštět nebo podnik úplně zavřou.

Lepší je vytvářet podmínky pro to, aby v obci mohly zakořenit místní podniky. Taková strategie vyžaduje od vedení obce houževnatost, pružnost, otevřenost a ochotu podstupovat riziko a zkoušet nové věci, upozorňuje Hallsmithová a odkazuje na podrobnější příspěvky v knihovně LASER Reference Materials.

Zmíněný **LASER guide** se svými 160 stranami je tedy výčetem toho, co si musíme doplnit v knihovně v cloudu Googlu, kde se pohybujeme na zmíněném adresáři **LASER Reference Materials** a hledáme tam ručně soubory, jejichž názvy vidíme v odkazech ve zmíněném průvodci.

Když si tedy v průvodci sáhneme myší na místo odkazu a objeví se adresa www.global-laser.org/resources/identifying_systems_vulnerabilities.pdf

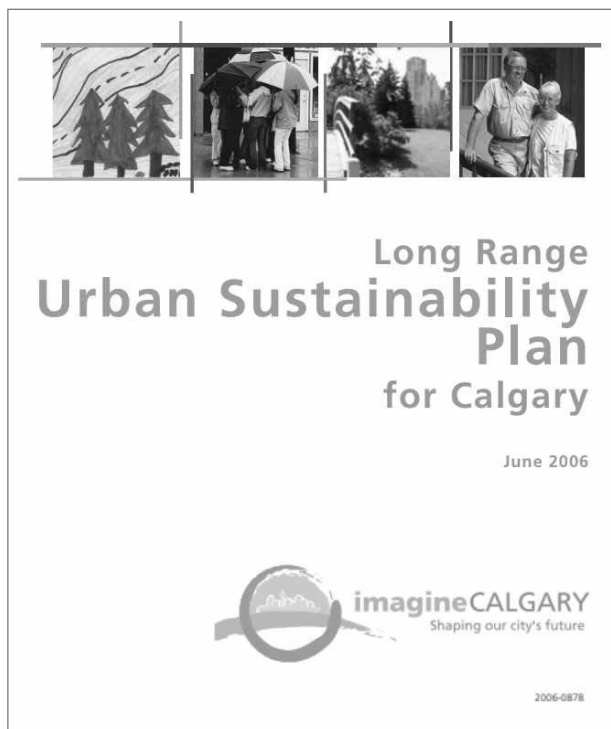
pak adresa www.global-laser.org selže, ale samotný soubor **identifying_systems_vulnerabilities.pdf** najdeme v databázi knihovny LASER Reference Materials a vytáhneme ho odtud ručně.

	Introduction	
Chapter 1	Mobilization, Vision, and Strategic Planning	
	Organization and Leadership	21
	Local Models for Economic Renewal Organizations	22
	Stakeholder Recruitment and Training	26
	Participatory Visioning	35
	Ideas for Public Participation.....	39
Chapter 2	Creating Real Wealth	
	Global Trends and Local Development	46
	Conducting an Asset Inventory.....	64
	Evaluating the Potential for Economic Renewal.....	73
	Setting Goals for the Future.....	82
	SMART Targets.....	84
Chapter 3	Designing Strategies for Sustainable Economic Renewal	
	Ten Types of Community Capital.....	90
	Capital Development Strategies	96
	The Qualities of a Sustainable Enterprise	125
	Optimizing Entrepreneurial Potential.....	130
	LASER Growth Industries for the 21st Century	
	<i>The Creative Economy</i>	136
	<i>Information Technology and Communications</i>	138
	<i>Sustainable Energy</i>	139
	<i>Ecotourism</i>	141
	<i>Sustainable Agriculture</i>	142
Chapter 4	LASER Project Implementation	
	Engaging the Business Community.....	146
	Implementation Partnerships	150
	Preparing a Project Budget	152
	Funding Strategies	155
	Procurement	158
	The Project Logic Model.....	160
	Monitoring and Evaluation	
	<i>Performance Measures</i>	162
	<i>Indicators</i>	163

To je skutečně jen drobná obtíž, která stojí za to. V knihovně LASER Reference Materials jsou tři stovky příspěvků, od těch jednostránkových až po celé knihy. Vznikaly většinou z pokusů o obnovu po finanční krizi 2008, ale reagují i na klimatickou krizi a rozvrat životního prostředí. Hallsmithová je tam naposledy vkládala v roce 2013.

Mezi obsáhlá díla patří **Plán dlouhodobé udržitelnosti pro město Calgary**, který je z roku 2006. Dlouhodobý plán pro toto kanadské město, ve kterém Gwendolyn Hallsmithová také působila, vznikl z podnětu občanské iniciativy **imagineCalgary** a s podporou městských orgánů. Zpracovával se 18 měsíců za účasti 18 tisíc občanů, takže jde o nejrozsáhlejší proces participativní

přípravy komunitní vize svého druhu na světě. Fakticky jde o výhled na 100 let, tedy stoletou vizi. Jak to pojali, připravili a zpracovávali, to všechno je zachyceno na dvou stech stránkách textu v metodice, kterou jsme ve stručnosti probírali. Jedná se tedy o publikaci, na které se dá nejlépe naučit.

Ale vraťme se na chvíli k tomu vůbec nejtěžšímu, tedy jak začít. Pohled do LASER guide potvrzuje to, co o Hallsmithové říká Bernard Lietaer, když spolu psali knihu *Creating Wealth – Growing local economies with local currencies* (2011). V uvedené knize *Vytváření bohatství – Rostoucí lokální ekonomiky s lokální měnou* se kombinuje Lietaerovu důvěrnou znalost funkcí peněz se systémovým myšlením Hallsmithové, ve kterém byla podle svého spoluautora nepřekonatelná. Takže pár doporučení, jak začít.

CESTA K VIZI A STRATEGII

Má-li být udržitelná hospodářská obnova efektivní, musí vycházet z jasné představy, čeho chceme dosáhnout, tedy z nějaké sdílené vize, k jejíž realizaci pak směřují konkrétní strategie.

Na začátku bude nějaká iniciační skupina, mohou to být osvětlení profesionálové, ale třeba i zástupci nespokojených občanů, podle kterých to takhle nejde dál. Ale nakonec budou muset usilovat o prosperitu celé komunity. **Iniciativní skupina musí být vstřícná ke spolupráci (kolaborativní) otevřená (inkluzivní) a odhodlaná spíše sloužit než velet.**

Dalším krokem je identifikace a získání reprezentativních osobností komunity, které mají na změnách ve prospěch udržitelné budoucnosti zájem. Utváří se **vedoucí tým a skupina stakeholderů**.

V USA se doporučuje hledat osobnosti pro vedoucí tým v následujících prostředích:

- lokální aktivisté jak z řad zastupitelstva, tak mimo
- členové různých obecních výborů a komisí
- vedoucí osobnosti organizací, které už něco podnikají pro zlepšení života v obci
- spolky typu Rotary Club, Lions Club
- vlivní zástupci místní mládeže
- podniky, kterým by uvažovaná zlepšení pomohla
- představitelé místních věřících

Vedoucí skupina je malá, do deseti lidí, spíše méně. Čeká ji dost intenzivní práce, pomůže, když to budou energičtí inteligentní nadšenci. Jejich prvním úkolem pak bude vybrat skupinu stakeholderů. Ta už je větší, může mít 30–40 lidí, a ve velkém městě může být velká, třeba i přes stovku osob.

Nejprve je třeba dát dohromady lidi, kteří mají o úkol zájem a mají také ve městě nějaké slovo. Věci usnadní, když získáme vedoucí různých oddělení městského úřadu a vedoucí osobnosti významných lokálních institucí. V komunitách s pestrým složením lze použít metodu soustředných kruhů – začne se s osobnostmi, které se těší velké důvěře ve svém prostředí, a každá pak přivede dva další zájemce. Na prvních schůzích lze pravidelně probírat otázku, kdo tu ještě chybí? Vybírá se z těch, koho přítomní znají a myslí si, že by mohl mít zájem.

Práce na hospodářské strategii se neobejde bez podnikatelů. Když hned na začátku získáme někoho vlivného, zapojí se jistě i další. Jejich čas však musí být využíván efektivně. Krátké porady nad úzce vymezenou krátkou agendou s jasnou představou výstupu mají přednost. Musí být také pocit, že má smysl někomu něco navrhnout, protože přichází rychlá odezva.

Než se skupina stakeholderů pustí do závažnějších jednání, měla by se dohodnout na základních pravidlech o jednacím řádu skupiny, časovém rozvrhu schůzek a metodách řešení konfliktů. Bude dobré, když projdou také řadou krátkých speciálních školení na témata jako:

- naslouchání a komunikace
- systémové myšlení
- zavádění změny
- facilitace práce skupiny
- řízení konfliktů
- participace veřejnosti
- občanský aktivismus
- dynamika týmu

Studijní materiály ke všem těmto tématům jsou uvedeny v LASER Guide a uloženy jsou ve výše zmíněné knihovně LASER Reference Materials.

Skupina se obvykle vyvíjí ve **čtyřech fázích**:

Forming — lidé se moc neznají, vyhýbají se konfliktům, ustupují přirozeným vůdcům a nechávají si své názory pro sebe.

Storming — začínají se prosazovat silná ega a vyjadřovat potlačované názory, vznikají konflikty, které mohou skupinu rozložit. Proto je tak důležité organizovat kurzy vyjednávání a různé výjezdni akce, které lidi sblíží. Konfliktní fáze je dobrou příležitostí jak pro důkladnou prověrku nabízených myšlenek, tak pro trénink naslouchání bez vlastní reakce a hodnocení. Obojí je dobré dotáhnout k mistrovství.

Norming — je jasná potřeba nastavit pravidla pro jednání, aby se zvládaly konflikty a někam to směřovalo. Část těchto pravidel by se však měla dohodnout už na začátku.

Performing — nejhorší máme za sebou a rozbíhají se produktivní jednání.

Efektivnímu jednání pomáhá účast facilitátora, to je víc než předseda schůze udělující slovo. Jeho úkolem je provázet jednání od návrhu až k rozhodování:

Návrh — z úvah, které zaznívají z pléna, je třeba vybírat základní prvky, které by měl výsledný návrh obsahovat

Debata — návrh zazní a lidé vyjadřují své názory. Aby se to hnulo z místa, je dobré navrhnou pravidla takové debaty, například jak dlouho mohou lidé mluvit nebo kolikrát mohou mluvit ke stejné věci.

Úpravy návrhu — může se postupovat formálně, třeba podle Robertových pravidel (*Robert's Rules of Order*), nebo neformálně, ale nakonec musí být jasné, co kdo navrhuje

Rozhodnutí — může se odehrát nejrůznějšími způsoby, od hlasování přes konsensuální shodu až po neodmítání (consent).

ORGANIZACE A VEDENÍ

Hospodářská obnova komunity se neobejde bez spolupráce veřejného a soukromého sektoru. Jak ji organizovat? Nabízí se několik přístupů:

Ustaví se **oddělení hospodářského rozvoje** jako součást městského úřadu. Úkol se tak svěří profesionálům, kteří mohou podnikatelům pomáhat

- promýšlet obchodní modely
- hledat nové trhy
- nabízet spolupráci při budování inkubátorů a dalších prostor a služeb pro vznik a růst začínajících podniků

Zmíněné oddělení ekonomického rozvoje sleduje také vývoj na styčných plochách veřejného a soukromého sektoru, jako jsou

- regulační a povolovací řízení
- pravidla pro nakládání s pozemky

- městská infrastruktura
- finance a spoluúčast při vzniku a růstu podniků
- systémy lokální směny
- podpora podnikatelských sítí

Některých takových úkolů se může ujmout také **nezisková společnost pro komunitní rozvoj s řadou správních funkcí**. Vede ji rada ředitelů složená ze zástupců municipality a dalších představitelů komunity, jako jsou ředitelé bank, šéfové místních společností, organizace sociální péče a obecně zájemci o komunitní rozvoj. Důležité je, že není součástí městské správy a může získávat peníze mimo městský rozpočet, pokud chce rozšířit okruh pracovníků nebo programů.

Někde tuto roli plní **podnikatelské sítě a oborová sdružení**, jako je třeba Hospodářská komora. Také tam se scházejí vedoucí podnikatelské osobnosti a věnují se jak novým iniciativám, tak podpoře existujícího podnikání. Mohou z toho vzejít

- nástroje marketingové podpory pro komunitu
- podnikatelské adresáře
- organizování seznamovacích akcí
- navazování vztahů mezi podniky na podporu místního obchodu
- vytváření obchodních mechanismů s použitím barteru (zápočty)
- získávání podpory pro společné záměry a budování potřebné infrastruktury

Základem je několik zásad, které jsou kritické pro úspěch komunitní hospodářské obnovy:

1) Prosazovat lokální vlastnictví výrobních kapacit komunity. Znamená to zvyšovat hodnotu podniků, které už byly komunitou vytvořeny, a získávat podíly v dalších místních podnicích.

2) Poskytovat technickou pomoc vedoucím pracovníkům ziskových i neziskových organizací, usilujících o založení nebo rozšíření nové podnikatelské aktivity. Mohou pomoci s utvářením obchodního modelu, výzkumem trhu, hledáním vhodných prostor, posouzením schůdnosti projektu i informacemi o dodavatelském řetězci.

3) Zpřístupňovat novým podnikům kontakty na potřebné finanční a investiční zdroje a posloužit případně jako **poskytovatel půjček poslední instance** nebo jako zdroj malých peněz pro začínající projekty, které jsou pro banky nezajímavé.

4) Nabízet vzdělávací programy orientované na podnikání a vůdcovství, ale také třeba na základy vzdělání a civilizačních dovedností pro navrátilce z nápravných zařízení.

5) Propojovat místní podniky do sítí, aby výrobci našli další dodavatele, mohli sdílet zkušenosti i talenty, vést společné marketingové kampaně a rozvíjet nové trhy.

6) Budovat a udržovat veřejnou infrastrukturu, kterou podniky, organizace i veřejné agentury potřebují, aby mohly zajistit práci, příjmy a ekonomickou bezpečnost.

7) Trvale vylepšovat styčné plochy mezi veřejným a soukromým sektorem, takže povolení řízení zbytečně neblokuje nové záměry a podnikatelská komunita zase podporuje různá veřejná rozhodnutí a vládní intervence.

Autoři systému LASER byli průkopníci a s důrazem na systémová řešení. Ve stejné době vznikaly v USA i jinde ve světě další iniciativy, které k tomu přistupovaly trochu jinak. Lovinové a Hallsmithové byl asi nejbližší program evropského výzkumu digitálních technologií pro decentralizované působení angažovaných občanů D-CENT, na kterém se podílel i Lietaer. Další digitální nástroje pro mobilizaci a spolupráci občanů nabízejí bruselský CitizenLab nebo tallinská aplikace SessionLab. Je tu také barcelonský systém Decidim, který přivedl protestující levice (Indignados) k moci. Ti už se věnují hlavně technikám debat, výuce participacních metod, názorným prezentacím složitých témat a hlasováním.

<https://dcentproject.eu/resources/>

<https://www.citizenlab.co/>

<https://app.sessionlab.com/>

<https://decidim.org/>

V souhrnu jsme za těch pár let značně pokročili, nemusíme vynalézat kolo. Digitální podpora

participace je reálná a dostupná. Občané ji mohou využít pro větší kontrolu nad svým životem a prostředím. Mohou ji pak posilovat vytvářením federací s těmi, kdo uvažují obdobně. A mohou dostat reálný politický vliv. Tak vzniká skutečná moc bezmocných.

Sborník příspěvků

Co přinesla konference o digitální participaci

Jak se tvoří vize: Svoboda se buduje zdola

Vydal:

Rosa-Luxemburg-Schiftung e.V., zastoupení v České republice,

Francouzská 171/28, 120 00 Praha – Vinohrady

a Alternativa Zdola, z.s.

Šumberova 20, Praha 6, 160 00

Vydal Spolek Alternativa Zdola s finančním příspěvím
Rosa Luxemburg Stiftung e. V, zastoupení v České republice
2020

ISBN 978-80-907997-4-5